

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД
„СОЛИДАРНОСТ“ КРАГУЈЕВАЦ
ЗА 2016. ГОДИНУ**

К р а г у ј е в а ц, фебруар 2017. године

САДРЖАЈ

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ЦЕНТРУ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД"СОЛИДАРНОСТ"

I ДЕО: УВОДНИ ДЕО

- Предмет извештавања 3
- Основа за израду извештаја 5
- Коме је намењен извештај и ко ће га разматрати 5
- Основна социо- економска обележја града Крагујевца 6

II ДЕО: КАПАЦИТЕТИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

- Организација рада 9
- Запослени радници 10
- Услови рада 11
- Обука и усавршавање радника 12

III ДЕО: КОРИСНИЦИ ПРАВА И УСЛУГА ЦЕНТРА

- Укупан број корисника према старосним групама 14
- Корисничке групе- Деца 15
- Корисничке групе одраслих(млади, одрасли и старији) 17
- Јавна овлашћења-деца 19
- Јавна овлашћења-пунолетна лица 23

IV ДЕО: ПОСЛОВИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД НА ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА, ПРИМЕНИ МЕРА И ОБЕЗБЕЂИВАЊА УСЛУГА

- Организациони и кадровски проблеми у вођењу случајаи супервизији 31
- Доступност и распрострањеност локалних услуга у заједници и улога центра 34
- Сарадња Центра са другим институцијама у локалној заједници и Републици Србији 39
- Аналитичко истраживачки рад 41

V ДЕО: ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

**ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕО ЦЕНТРУ ЗА СОЦИЈАЛНИ
РАД"СОЛИДАРНОСТ"**

Центар за социјални рад	„Солидарност“ Крагујевац		
Директор	Момир Борић, дипл. правник		
Општина (и округ)	Крагујевац	Шумадијски	Централна Србија
е-маил	kragujevac.csr@minrzs.gov.rs		
Адреса и поштански број	Светозара Марковића бр. 43, 34000 Крагујевац		
Телефони	034/332-627, 034/332-620, 034/334-674		
Година оснивања ЦСР	1961		

I. УВОДНИ ДЕО

-ПРЕДМЕТ ИЗВЕШТАВАЊА

Центар за социјални рад обавља поверене послове од стране надлежног Министарства, у складу са актима јединице локалне самоуправе, ЦСР учествује у пословима планирања и развоја социјалне заштите у јединици локалне самоуправе, иницира и развија превентивне и друге програме који доприносе задовољавању индивидуалних и заједничких потреба грађана у области социјалне заштите на територији јединице локалне самоуправе за коју је основан.

У вршењу јавних овлашћења Центар за социјални рад, као основна установа социјалне заштите и као орган старатељства у оквиру поверених послова врши јавна овлашћења и обезбеђује остваривања права од општег интереса, обавља послове које су му стављене у надлежност:

- Законом о социјалној заштити;
- Породичним законом;
- Законом о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривично правној заштити малолетних лица;
- Законом о прекршајима;
- Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада у Центрима за социјални рад.
- Правилником о хранитељству

У вршењу јавних овлашћења Центар у складу са законом одлучује о:

- остваривању права на материјално обезбеђење

- остваривању права на додатак за помоћ и негу другог лица
- остваривању права на увећан додатак за помоћ и негу другог лица
- остваривању права на помоћ за оспособљавање за рад
- остваривање права на смештај у установу социјалне заштите
- остваривање права на смештај одраслог лица у другу породицу
- хранитељству

- усвојењу
- старатељству
- одређивању и промени личног имена детета
- мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права
- мерама корективног надзора над вршењем родитељског права

У вршењу јавних овлашћења, Центар, у складу са законом, обавља следеће послове:

- спроводи поступак посредовања – медијације у породичним односима (мирење и нагодба);
- доставља налаз и стручно мишљење, на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права;
- доставља, на захтев суда, мишљење о сврсисходности мере заштите од насиља у породици коју је тражио други овлашћени тужилац;
- пружа помоћ у прибављању потребних доказа суду пред којим се води поступак у спору за заштиту од насиља у породици;
- спроводи поступак процене опште подобности хранитеља, усвојитеља и старатеља;
- врши попис и процену имовине лица под старатељством;
- сарађује са јавним тужиоцем, односно судијом за малолетнике у избору и примени васпитних налога;
- спроводи медијацију између малолетног учиниоца и жртве кривичног дела;
- подноси извештај о испуњењу васпитног налога јавном тужиоцу, односно судији за малолетнике;
- присуствује, по одобрењу суда, радњама у припремном поступку против малолетног учиниоца кривичног дела (аслушање малолетног учиниоца кривичног дела, аслушање других лица), ставља предлоге и упућује питања лицима која се аслушавају;
- доставља мишљење суду пред којим се води кривични поступак против малолетника у погледу чињеница које се односе на узраст малолетника, затим, чињеница потребних за оцену његове зрелости, испитује средину у којој и прилике под којима малолетник живи и друге околности које се тичу његове личности и понашања;
- присуствује седници већа за малолетнике и главном претресу у кривичном поступку против малолетног учиниоца кривичног дела;
- обавештава суд надлежан за извршење заводске васпитне мере и орган унутрашњих послова када извршење мере не може да започне или да се настави због одбијања или бекства малолетника;
- стара се о извршењу васпитних мера посебних обавеза;
- проверава извршење васпитне мере појачаног надзора од стране родитеља, усвојитеља или старатеља и указује им помоћ у извршењу мере;
- проверава извршење васпитне мере појачаног надзора у другој породици и указује помоћ породици у коју је малолетник смештен;
- спроводи васпитну меру појачаног надзора од стране органа старатељства тако што се брине о школовању малолетника, његовом запослењу, одвајању из средине која на њега штетно утиче, потребном лечењу и сређивању прилика у којима живи;
- стара се о извршењу васпитне мере појачаног надзора уз обавезу дневног боравака у установи за васпитавање и образовање малолетника,
- доставља суду и јавном тужиоцу за малолетнике извештај о току извршења васпитних мера о чијем се извршењу стара;
- предлаже суду доношење одлуке о трошковима извршења васпитних мера;
- обавља друге послове утврђене законом.

Центар у вршењу јавних овлашћења пружа услуге социјалног рада и покреће судске поступке када је законом на то овлашћен. У вршењу других послова утврђених законом, Центар поступа у складу са другим законима и Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца као и другим подзаконским прописима.

- ОСНОВА ЗА ИЗРАДУ ИЗВЕШТАЈА

Основа за израду годишњег извештаја Центра за 2016. годину чине званични статистички подаци градских служби који говоре о демографским кретањима у Крагујевцу, статистички подаци центра о корисницима на евиденцији пруженим правима, мерама и услугама (електронска база података), извештаји руководиоца служби Центра и остали статистички подаци из литературе. У циљу стицања увида у трендове појединих појава у области социјалне заштите и сагледавања потреба корисника и капацитета центра да задовољи те потребе, поред података из 2016. године, приказани су и индикатори из претходне три године.

- КОМЕ ЈЕ НАМЕЊЕН ИЗВЕШТАЈ И КО ЂЕ ГА РАЗМАТРАТИ

Годишњи извештај намењен је Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Републичком заводу за социјалну заштиту, Граду Крагујевцу, корисницима као и свим заинтересованим организацијама за област социјалне заштите. Извештај ће разматрати Управни одбор Центра за социјални рад, као и Скупштина града Крагујевца.

- ОСНОВНА СОЦИО-ЕКОНОМСКА ОБЕЛЕЖЈА ГРАДА

Град Крагујевац налази се у Шумадији, централном делу Србије, простире се на површини од 835 квадратних километара, са 57 насељених места и 78 месних заједница, (32 у граду, 46 у селу) са 179.417 становника, од којих се 4.405 налази у иностранству (по попису из 2011 године). Град је по величини први у Шумадији, а четврти у Републици Србији.

Град Крагујевац, као и већину градова и општина у Србији, карактерисала су миграторна кретања из руралних ка урбанизованим деловима града. Ова појава је условила да 83 % становништва буде сврстано у категорију урбаног, а 17% становништва се сврстава у категорију руралног становништва.

Табела.1. Старосна структура становништва

Попис	1981.	1991.	2002.	2011.
0 - 4	13490	11251	7473	8235
5 - 9	12115	12789	8641	8705
10 - 14	10163	13682	10720	8187
15 - 19	10286	12673	12573	9620
20 - 24	13855	11230	13300	11501
25 - 29	17830	11860	12148	12905
30 - 34	14837	14934	10746	13076
35 - 39	9374	17637	11335	12224
40 - 44	11790	14798	13665	11275
45 - 49	12488	9228	16845	11978
50 - 54	11286	11325	14428	13942
55 - 59	8690	11768	8588	16535
60 - 64	4115	10142	9710	13262
65 - 69	4404	7426	9687	7740
70 - 74	4494	3158	7559	8116

75 и више	5084	6183	7345	12116
Укупно	164823	180084	175802	179417

Извор: Републички завод за статистику

Карактеристике демографских кретања становништва 2002-2011.год.:

- Малолетно становништво показује тенденцију опадања за 18%;
- број лица старости од 40-49 година је смањен за 24%;
- број лица старости од 50-60 година повећан је за 32%;
- Повећање броја старијих лица у укупној популацији износи 11,6%, док је у протеклих 30 година број ових лица дуплиран(52,8%);
- Повећање броја старијих лица је у посматраном периоду најизраженије код старосних група од 75-79 година и од 70-74 година(више од двоструког увећања), број лица старости од 80-84 година увећан је за 95%; лица старија од 85 година за 14,4%, док је најмањи проценат увећања у групи 65-69 година(4%).
- У свим сеоским насељима града Крагујевца, просечна старост становништва је изнад просека Града и креће се од 42,2 до 62,8 %; Од укупно 46 сеоских насеља, 31 има просечну старост од 45-50 година. У седам (7) сеоских насеља, лица старија од 65 година чине готово половину укупног броја становника.

-Број старијих лица чини 16% укупног броја становништва на подручју града Крагујевца (у Р.Србији 17,4%);

-У укупној старосној структури становника, малолетна лица су заступљена са 19%, а пунолетна лица старости до 65 година са 65%.

-Просечна старост становништва 41,8 година (Република-42,2 године). За мушкарце просечна старост је нешто нижа-40,7 година, а за жене за једну годину виша(42,8 година).

У погледу полне структуре становника, 52 % су жене и 48% су мушкарци.

Табела бр.2. Домаћинства према броју чланова:

Година	Укупно	Са 1чланом	2 члана	3 члана	4 члана	5чланова	6 и више	просечно
2001	59524	11476	14059	12211	14724	4237	2817	2,93
2011	59991	11523	14751	12568	12256	5004	3889	2,97

Између последња два пописа примећен је мали раст у укупном броју, као у класификацији по броју чланова домаћинства, док је пад примећен само у категорији домаћинстава са 4 члана.

- Према подацима Града Крагујевца, Градске управе за послове локалне управе и опште управе, у 2016.години рођено је 1605, а умрло 1514 лица, чиме је, после дужег низа година, прекинут негативни природни прираштај.

Табела бр. 3.Однос броја рођених и умрлих

Године	Број рођених	Број умрлих	Природни прираштај

2013	1692	2178	-486
2014	1723	2076	-353
2015	1702	1978	-276
2016	1605	1514	+ 91

- У 2016.години евидентиран је мањи број закључених бракова лица која имају пребивалиште на територији града Крагујевца у односу на претходне две године- 768 бракова (2015:1085 год.; 2014. године 1012) .

- Када су у питању разводи бракова, градска матична служба је евидентирала 279 пресуда о разводу брака, што је за 7% мање у односу број разведених у 2015 години.

- На евиденцији Националне службе за запошљавање за 2016. годину, Филијала у Крагујевцу било је 22.505 незапослених лица, што је за 392 лица више у односу на 2015.годину, а за 1166 лица више у односу на 2014.годину. Од укупног броја незапослених лица 12.618 или 56% су жене. Од почетка године око 3.600 радника из Крагујевца проглашено је технолошким вишком и уз отпремнине напустило предузећа.

У укупној структури незапослених, 21%(4737) младе особе, старости до 30 година; 37% лица старости од 31-44 године, а значајан је и број лица старости од 45-65 година-42% (9545), које се најтеже и запошљавају.

- У складу са Законом о финансијској подршци породици са децом ("Сл. Гласник РС" број 16/02,115/05 и 107/09) и Правилником о ближим условима и начину остваривања права на финансијску подршку породици са децом ("Сл. гласник РС" број 29/02, 80/04,123/2004, 17/06, 107/06, 51/10, 73/10 и 27/11 одлука УС), **право на дечији додатак** у новембру 2016.години остварило је 3412 породица са 6405-оро деце и укупним износом средстава 18.234.594,42 динара. Од укупног броја деце, корисника права на дечији додатак, 1401 дете остварује право у породици самохраних родитеља, 64-оро деце је са сметњама у развоју, 61 дете у хранитељским породицама, 18-оро деце у породици старатеља. Право на дечији додатак остварује само 18,43% укупног броја малолетне деце града Крагујевца.

-**Исплатом права на родитељски додатак** у новембру 2016. године је обухваћно укупно 1604 породиља, за 1631 дете и укупним износом средстава 15.353.066,00 динара. Структура према редоследу рођења деце је следећа:

-прворођено дете	70
-другорођено дете	1275
-трећерођено дете	324
-четвворођено дете	80

- **Право на накнаду зараде за време породиљког одсуства** и одсуства са рада ради неге детета и посебне неге детета остварује просечно месечно 1125 породиља. У 2016.години за наведена право укупно је реализовано 727.551.007,00 динара или просечно месечно 60.630.000,00 динара.

- У граду има 13 насеља настањених Ромима , од тога 4 су нехигијенска насеља . Према последњем попису становника из 2011. године у Крагујевцу живи 1.482 Рома, од тога 731 жена. Према подацима ромских невладиних организација, на крагујевачком подручју живи знатно већи број ове популације (од 8.000 до 10.000).

-У 2016. години укупан број пензионера који исплаћује РФ ПИО, Филијала у Крагујевцу,у граду Крагујевац је **43239** или 454 пензионера више у односу на 2015.годину

-Из категорије запослених је 37 517 корисника, за 366 више у односу на 2015.годину и, од тога: инвалидских 5916, старосних 24920, породичних 6681 корисника пензија;

Категорија самосталне делатности: 1930 корисника, од тога: инвалидских 355, старосних 1261, породичних 314 корисника пензија;

Категорија пољопривредника 2845 корисник, а од тога: инвалидских 197, старосних 2430, породичних 218 корисника.

Војни пензионери – 947 корисника, а од тога : инвалидских 133, старосних 497, породичних 317 корисника. Према подацима ПИО Филијала Крагујевац износ минималне пензије – из фонда запослених за децембар 2015.године износи 13.655,92 РСД(у 2015.годд.- 13.288,01 РСД). Минимална пољопривредна пензија је 10.735,97 РСД.

-Просечна зарада без пореза и доприноса, односно нето зарада у Крагујевцу за децембар месец 2016. године износи 52.734, док је за период јануар-децембар износила 42.479 рдс. Зараде су ниже у односу на нето зараде по запосленом у Републици Србији , која је за исти месец износила 53.456. РСД , односно 46.097 РДС за целу годину.

II. КАПАЦИТЕТИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД"СОЛИДАРНОСТ"

-Организација рада

Организација рада у Центру успостављена је Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад и Правилником о унутрашњој организацији са описом послова и систематизацијом радних места, у оквиру унутрашњих организационих јединица:

-Служба за заштиту деце и младих;

-Служба за заштиту одраслих и старих;

-Служба за правне послове, са пријемном канцеларијом и канцеларијом за материјална давања ;

У оквиру Службе за правне послове, формиране су:

* Канцеларија за материјална давања

* Пријемна канцеларија

- Служба за финансијско – административне и техничке послове

- Саветовалиште за брак и породицу

У оквиру Центра сагласно Одлуци о мрежи установа у систему социјалне заштите формално егзистира Одељење – установа за децу и младе "Младост" (нема корисника од 2011.године).

Од 2017.године планира се да служба Саветовалишта за брак и породицу настави делатност у оквиру Центра за развој услуга социјалне заштите"Кнегиња Љубица";

У циљу повезивања и интегрисања служби, правовременог обавештавања и координације између појединаца и организационих јединица у вршењу јавних овлашћења, у Центру су формирана стална и повремена стручна и саветодавна тела:

Стална тела су:

-Колегијум руководиоца

-Колегијум службе

-Стална Комисија органа старатељства (Комисија за попис и процену вредности имовине штићеника).

Повремена тела су:

Стручни тимови

Активи стручних радника

Комисије

У складу са Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада ЦСР и других позитивно правних прописа континуирано се радило на унапређењу организације рада Центра током 2016.године.

Запослени радници

Током 2016.године Центар је ангажовао 74 лица, од којих је : 61 запослен на неодређено време, 7 запослено на одређено време, 2 лица по основу уговора о волонтирању, 1 лице по основу уговора о привременим и повременим пословима, 1 лице по основу уговора о делу, и два лица на стручној пракси посредством Националне службе за запошљавање.

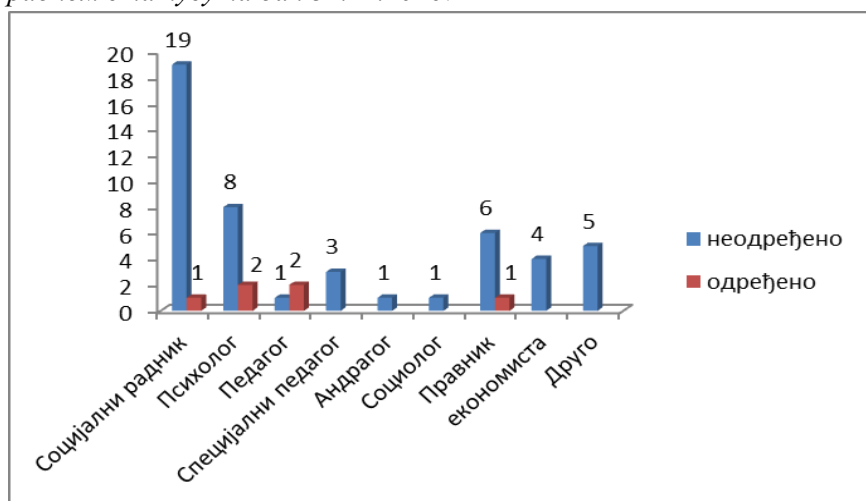
Из средстава Републике Србије, односно Републичког фонда за здравствено осигурање, финансирана су 56 радника(48 радника из радног односа на неодређено време, 6 на одређено.)

Лица ангажована на стручној пракси финансирана су средствима Националне службе за запошљавање, а лица ангажована на волонтирању су ангажована без накнаде, обавезно осигурање обезбеђује из средстава буџета Републике Србије.

Из средстава локалне самоуправе, односно Републичког фонда за здравствено осигурање, финансирано је 16 радника(13 на неодређено време, 1 на одређено, 1 по основу уговора о повременим и привременим пословима и 1 уговора о делу-пројектна активност). Ова лица су ангажована на реализовању права и услуга из Одлуке о социјалној заштити града Крагујевца.

У погледу родне структуре од укупног броја запослених 49 су жене (78,3%).

Графикон бр.4. Структура запослених на пословима јавних овлашћења према стр.профилу и радном статусу на дан 31.12.2016.

У извештајном периоду на одређено време су ангажовани на јавним овлашћењима :

-директор установе

-ради замене одсутних радника : 2 дипл.психолога, 1 дипл.социјални радник, 1 дипл. педагог ;

-по основу Споразума о упућивању запослених са КиМ 1 дипл.педагог

И даље мирује радни однос за 2 запослена стручна радника због именованја на дужност директора других установа социјалне заштите, због чега су и даље 2 запослена ангажована на одређено време, као њихова замена(приказани су у претходној структури).

Током 2016. Године Центар је упутио захтев ресорном Министарству за сагласност за попуна два упражњена радна места – због одласка запослених у пензију.

У 2017. године оствариће право на старосну пензију 1 запослени на стручним пословима у канцеларији за материјална давања, што ће бити основ за нови захтев према ресорном Министарству.

На пословима социјалног рада , на јавним овлашћењима, 31.12.2016.године ангажоване 39 радника на неодређено време према следећој структури послова:

- 26 водитеља случаја, од тога: 16 социјалних радника, 7 психолога, 1 андрагог и 2 специјална педагога;

- послове супервизора обављају 4 стручна радника – дипломирани социјални радник, психолог, специјални педагог и педагог. У обе службе Центра послови супервизора и руководиоца Службе за заштиту одраслих и старих су допуњавани вођењем случаја и обављањем усмерених процена примерено недостајућем опсегу. Руководилац Службе за заштиту деце и младих је у предметима вођења случаја од стране три супервизора обављао послове супервизирања.

- 9 запослених су други стручни радници (3 руководиоца служби , 5 правника и социолог). Административнофинансијске и техничке послове у функцији поверених послова – јавних овлашћења а ангажовано је 9 запослених (3 дипл.ецц, 1 економиста , 2 ек.техничара , 1 возач и 2 радника на одржавању хигијене)

У 2016. години исплаћене су и јубиларне награде за два запослена радника.

У оквиру Центра организована је и услуга физичко-техничког обезбеђења објекта и запослених у радно време Центра. Ову услугу пружа овлашћена агенција.

У 2016. години примљено је 24 притужби и приговора на рад Центра и у свим поднесцима одговорено је на притужбу. Из 2015.године пренете су 9 представке, па је укупан број 33 Број притужби је у односу на претходне три године мањи.

Услови рада

Површина пословног простора Центра је 1.117,62 м², односно приземље и 2 спрата. Центар располаже са 45 канцеларија и 2 мање сале.

Комуникација са корисницима и осталим грађанима је обезбеђена, свака канцеларија има телефон, све службе имају мобилне телефоне, које користе стручни радници. Сви стручни радници имају компјутере за рад, са инсталираним програмом Интеграл, а од 2017. ће бити у функцији и нови јединствени рачуноводствени информациони програм

Зграда Центра за социјални рад не поседује адекватне услове за приступ особа са инвалидитетом.

Такође не располаже довољним простором за све обимнију архиву: не располаже адекватном конференцијском салом, нити адекватним простором за пријем. Зграда је пројектована давне 1960.год., за далеко мањи број корисника и по тада важећим стандардима.

Стандарди су се у међувремену изменили, број корисника је много већи што свакако условљава другачији концепт радног простора.

У партнерству са Локалном самоуправом, ресорним Министарством и НВО (Центром за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац), Центар за социјални рад ће и у 2017. години настојати да реши проблем приступа зграде особама са инвалидитетом као и прилагођавање унутрашњости зграде потребама особа са инвалидитетом.

Имајући у виду да постоје све напред наведене мањкавости у погледу величине и функционалности постојећег простора, и у 2017.години ће се упућивати иницијатива према оснивачу и ресорном Министарству у циљу сагледавања могућности трајног решавања

ових питања кроз замену зграде, или потребне адаптације и доградње на постојећој згради Центра за социјални рад.

Центар има у власништву три путничка возила марке DACIA SANDERO i OPEL ASTRA, година производње 2007., односно 2008. и неопходна је замена бар једног возила новим.

Корисницима је омогућено да се информишу непосредно на огласној табли о потребној документацији о остваривању права и услуга Центра као и на интернет страници (www.solidarnost.ogr.rs).

Информисање јавности је настављено у континуитету, као и претходних година путем медија . Сарадња је остваривана са локалним медијима (Радио Телевизија Крагујевац, Канал 9, Радио Златоусти, Крагујевачке новине, Радио 34, Радио Крагујевац,) и националним медијима (Прва српска телевизија, РТС). Реализовано је 3 гостовања на телевизији, 3 на радио станицама и 36 интервјуа за телевизију и писане медије. Иницијатива медија за гостовањем стручних радника Центра и Саветовалишта је све чешћа. Стручни радници Центра и Саветовалишта су давали информације о својој основној делатности, новинама у раду и активностима, говорили у оквиру тема насиља у породици, дечије недеље, дана породице, малолетничке делинквенције, корисницима материјалних давања, бескућништву, о пројектним активностима и сл..

Комуникација са медијима је унапређена, постигнут већи степен разумевања о укупној проблематици ЦСР, разумевање значаја изношења и преношења информација, мада је неопходан даљи рад на унапређењу укупних односа.

Обука и усавршавање радника

Сагласно Закону о социјалној заштити, и Правилнику о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад и у извештајном периоду настављено је са континуираном обуком и стручним усавршавањима запослених.

У извештајној години, коришћењем средстава обезбеђених кроз пројекте и донацијама организатора, изведене су обуке на следећим програмима:

- „Обука о злоупотреби деце путем интернета“-НВО Либера/21 стручни радник;
- “Имплементација програма за примену скале за процену функционалне ефикасности “ - Министарство/ 2 стручна радника;
- “Промоција Смерница за сродничко хранитељство” - Покрајински завод за социјалну заштиту/ 7 стручних радника;
- “Промоција Смерница за повремени породични смештај” – Покрајински завод за социјалну заштиту / 18 стручних радника;
- Минимални стандарди за заштиту деце у хуманитарним активностима- Министарство/ 2 стручна радника;
- Учесће деце у грађанским судским поступцима; процена најбољег интереса детета - УНИЦЕФ, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарство правде/ 3 стручна радника;
- „Напредни тренинг за рад са сексуалним мањинама и њиховим породицама у систему социјалне заштите“ - Асоцијација „Дуга“/7 стручних радника.
- Примена нових прописа у јавном сектору“-3 стручна радника

Већи број стручних радника је био укључен на семинаре и стручне скупове везане за : заштиту жена од насиља у породици, подршку економском оснаживању жена које су претрпеле насиље у породици, заштиту деце од насиља и трговине људима, заштиту деце

оштећених и сведока у кривичним поступцима. У оквиру три програма који су акредитовани у систему социјалне заштите, обуком су обухваћена 26 радника.

Током 2016.године стручни радници су учествовали на 27 стручних скупова и конференција у организацији Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Завода за социјалну заштиту РС, Министарства здравља, Асоцијације Центара за социјални рад, удружења грађана, оснивача, и др.

Стручни радници били су укључени на семинаре и стручне скупове везане за развој хранитељства, процес деинституционализације, послове старатељске заштите, инерсекторску сарадњу у ситуацијама насиља у породици, развој услуге породичног сарадника, представљање примене васпитних налога стручним радницима Центра и стручним радницима центара из Шумадијског округа, активацију радно способних корисника новчаних социјалних помоћи, едукација за добијање средстава из фондова ЕУ, у раду Савета за здравље града Крагујевца, процедуре о пријављивању на адресу Центра, о родитељству, заштита деце у судским поступцима, превенција издвајања деце из биолошких породица, унапређење сродничког хранитељства, мапирање услуга и др. Супервизори су током године учествовали на радним састанцима „Супервизијска подршка“ у организацији Републичког завода за социјалну заштиту.

У циљу унапређења ефикасности рада кроз уједначавања стручне праксе у свим сегментима стручног рада Центар за социјални рад је у извештајном периоду упутио више предлога и иницијатива према релевантним институцијама(ресорном Министарству, Комори социјалне заштите, Републичком заводу за социјалну заштиту и репрезентативним удружењима).

Центар за социјални рад "Солидарност" и у извештајној години обележио годишњицу- 55. година рада и постојања. Цела недеља, од 10-14 октобра 2016.године, била је посвећена представљању рада и актуелних активности на унапређењу социјалне заштите Града, кроз организоване стручне скупове.

III. КОРИСНИЦИ ПРАВА И УСЛУГА ЦЕНТРА

Графикон бр.5. Број корисника од 2013-2016.год.

У 2016.години Центар је евидентирао са 16.042 корисника социјалне заштите, што представља 9% укупног броја становника града Крагујевца. Од укупног броја корисника,

942 корисника социјалне заштите потиче из сеоских средина(9,40%). У односу на претходне године испољено је благо повећање броја корисника из сеоских средина(2015.-7,7%; 2014.године-7%) .

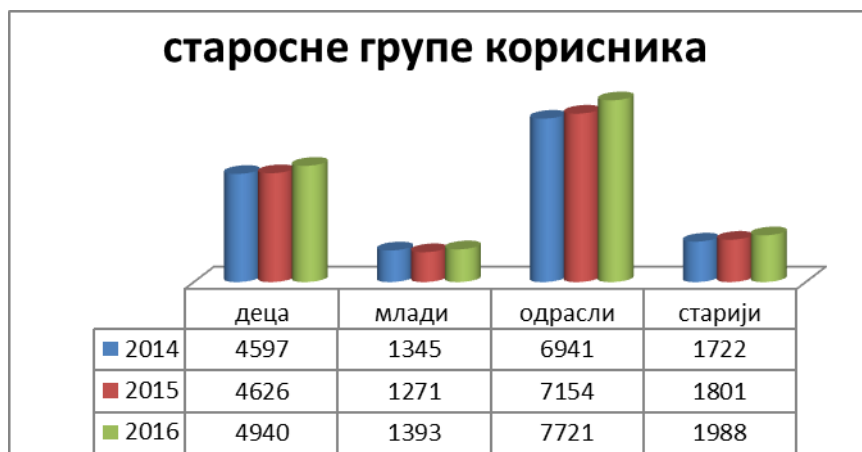
Број корисника социјалне заштите већи је у извештајној години за 8% у односу на извештајну 2015.годину а 9,8% у односу на 2014.годину.

У погледу полне структуре корисника, 7596 или 47% су мушкарци а 8446(53%)су жене.

На укупној правној и социјалној заштити реализовано је укупно 28.017 мера, права и услуга социјалне заштите (1,74 по кориснику).

На евиденцији Центра је у 2016.години, у укупном броју корисника, било само 246 корисника ромске националности, односно оних који су се тако изјаснили, а заправо је тај број сигурно већи. Према слободим проценама припадници ромске националности су заступљени са око 20% у укупном броју корисника.

Графикон бр.6. Број корисника према старосним групама у периоду 2014-2016.год.

Повећање је испољено код свих старосних група корисника социјалне заштите, и то: код деце за 10,6%; код младих за 9,6%; код одраслих за 8% и старих за 10%.

Као и претходних година, у укупном броју корисника социјалне заштите, доминантну групу корисника представљају одрасли корисници(26-64 година)-48% ; деца су заступљена са 31%; са 12% су заступљена старија лица, док су најмање заступљена групација младих- од 18-25 година старости- 9%.

Текућу 2016.годину Центар је започео са 11124 корисника, током 2016. године евидентирано је укупно 4918 нових корисника(3420 нових и 1498 реактивираних корисника.). Највећи број новоевидентираних корисника је у групи одраслих лица-48,4%.

За 2995 корисника је током године престала потреба за социјалном заштитом, па је на крају године, евидентирано 13.048 корисника.

Током године Центар је примио укупно 16454 захтева за рад, што је за 10% више у односу на број захтева у 2015.години.

ДЕЦА-КОРИСНИЦИ РАЗЛИЧИТИХ ПРАВА И УСЛУГА

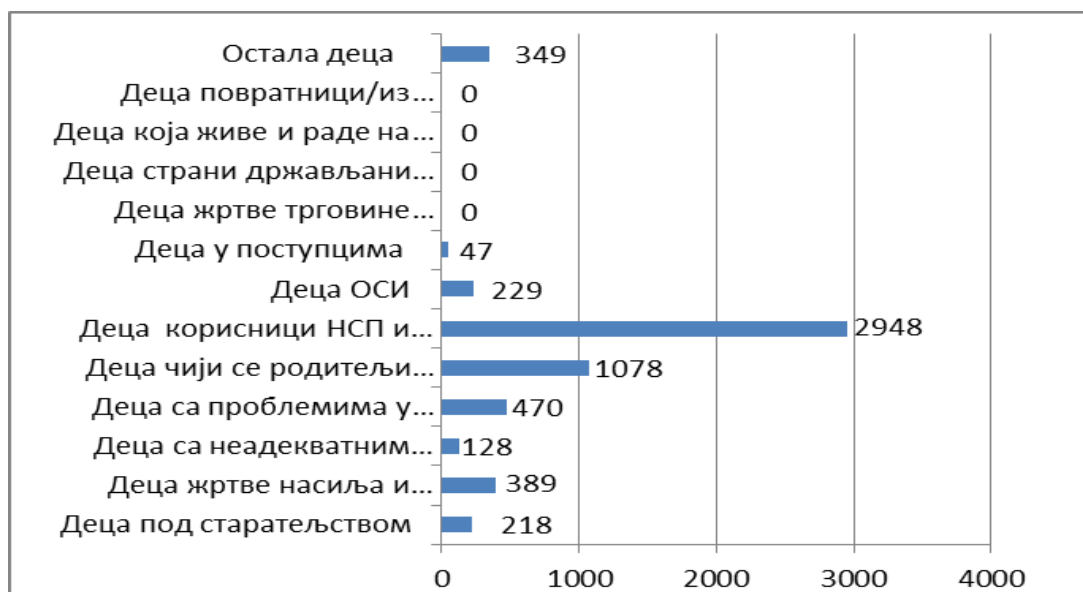
Током 2016. године различитим облицима, мерама и услугама социјалне заштите било је обухваћено 4.940 деце, што је за 10,6% више у односу на 2015.годину, а за 9% у односу на 2014.годину. У односу на укупан број деце, на територији општине Крагујевац, (0-18 година, по подацима последњег пописа из 2011. године, 34.747), деца корисници права и услуга социјалне заштите чине 14% .У 2016.години евидентирано је 874 нових и 650 реактивираних малолетних корисника(1524).

У старосној структури ове групације, као и претходних година, доминирају деца узраста од 6-14 година-2571 дете(52%); деца од 15-18 година-1182(24%); од 3-5 година-733 детета(15%), док су у најмањем броју заступљена деца до друге године живота-9%.

За 895 деце престала је потреба за пружањем услуга, мера Центра, па је закључно са 31.12.2016.године остало 4045 малолетних корисника.

Служба за заштиту деце и младих је у 2016. примила 4325 нових захтева (2010-2471; 2011-2512; 2012 -2727; 2013-3354 2014-3545; 2015-4098), што представља повећање у односу на 2015.г. за 237 захтева (10,5%) и повећање за 780 захтева у односу на 2014.г. У извештајној години је рађено по укупно 5260 захтева, 935 пренетих и 4325 новоевидентираних. Број решених захтева је на дан 31.12.2016. износио 4267.

Графикон бр.7. Корисничке групе деце

-У 2016. години, према корисничким групама, највећи број корисника припада групацији **деце корисника новчаних помоћи** – 2948 што је чак 60% од укупног броја малолетних корисника/у 2015.год.-56%. Повећање броја ових корисника је настављено, за 12,5% у односу на 2015.годину, односно за 27% у односу на 2014.годину.

-По броју заступљености, **деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права** је такође доминантна група-корисника -1078 или 22% укупног броја корисника. У овом броју су и деца родитеља из постразводних спорова. У односу на 2015.годину бележи се повећање броја ове деце за 27%, односно за 21% у односу на 2014.годину. Повећање броја ове групе деце у 2016.години условљено је већим бројем судских захтева за давање налаза и мишљења у родитељским споровима-за 11,4% али и већим бројем поступака за доношење привременех мера, за 26%, у односу на 2015.годину.

Ова група деце чини 22% од укупног броја деце-корисника социјалне заштите.

-Број деце са поремећајима у понашању и у сукобу са законом у 2016.години такође бележи континуирани раст у односу на претходне две године-470, што је 5% више у односу на 2015.годину, односно 10% у односу на 2014.год. Ова група деце заступљена је са 10% у укупном броју малолетних корисника.

-У 2016.години евидентирано је и благо повећање броја деце жртве насиља и занемаривања -389, што је повећање за 1% у односу на 2015.годину. У укупном броју малолетних корисника, ова група је заступљена са 7%.

-У 2016.години евидентирано је 218 деце под старатељством, што је у односу на 2015.годину мање за 4%; Разлог је стицање пунолетства за један број деце.

-У 2016.години евидентирано је 229 деце са сметњама у развоју, што или 8% мање у односу на 2015.годину, односно за 12% у односу на 2014.годину. Ову групу деце чине деца корисници додатка за негу и помоћ другог лица-94 деце(21 новоевидентирани); корисници Увећаног додатка за негу другог лица-125(9 новоевидентираних) и 10 деце на смештају у установи социјалне заштите). У 2016.години испољено је повећање броја корисника додатка за негу и помоћ другог лица за 15%.

-Током године евидентирана је и корисничка група деце са неадекватним родитељским старањем, укупно 128 деце, што је за 3% мање у односу на број ове групе, кориснике у 2015.години.

ПУНОЛЕТНА ЛИЦА (МЛАДИ, ОДРАСЛИ, СТАРИЈИ)-КОРИСНИЦИ УСЛУГА

Током 2016.године на евиденцији Центра било је укупно 11.102 пунолетна корисника социјалне заштите, што је 8,6 више него 2015.године, а за 11% у односу на 2014.годину. Повећање је испољено код свих старосних група:

- код младих за 9,6% у односу на 2015.годину, а за 3,6% у 2014.години;
- одраслих за 8% у односу на 2015.годину, односно за 11% у 2014.годину;
- код старијих за 10% у односу на број корисника 2015.године, а за 15,4% у односу на 2014.годину.

Током године евидентирано је 3394 нових корисника, од којих су 375 реактивирани корисници из претходних периода(432 младих,2381 одраслих и 581 старијих. За 2101 корисника је престала потреба за даљим радом.

Графикон бр.8. број корисника корисничких група за пунолетна лица

Током 2016.године евидентирано је 12.828 корисника различитих проблема /потреба, што је више у односу на број евидентираних пунолетних корисника, односно, одређен број корисника је имао више проблема и остварио више услуга Центра.

У 2016.години у Служби за заштиту одраслих и старијих лица евидентирано је 1960 нових захтева, са 369 прених, рађено је на укупно 2329 захтева.

-У структури корисничке групе пунолетних лица, доминирају **материјално угрожена лица**, корисници новчаних давања(НСП, увећана новчана помоћ, једнократне)- 7630 корисника, што је 69% од укупног броја пунолетних корисника.

У односу на 2015.годину, број ових корисника повећан је за 3%;

-Лица која имају потребу за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите у локалној заједници је друга значајна група корисника по заступљености-1985 корисника или 18% од укупног броја;

-*Особе са инвалидитетом:* У 2016 години на евиденцији Центра било је 929 пунолетних лица са различитим облицима инвалидитета(486 телесни; 252 лица интелектуални, 221 ментално ометени, 97 вишеструко ометени 97, сензорни 45 и 4 первазивни развојни поремећај). Ова лица су користила више од једног права, у групи су корисника додатка за негу и помоћ другог лица, увећаног додатка за негу и помоћ-укупно. У односу на 2015.годину, у евиденцији Центра, испољено је смањење броја особа са инвалидитетом за 3%.

ОСТВАРИВАЊЕ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ПРЕМА ДЕЦИ

Графикон бр.9. врста јавних овлашћења у 2016.за децу

-Током 2016.године **старатељском заштитом** обухваћено је 218-оро деце од којих су 23 ново евидентирани корисници. Најчешћи разлог стављања под старатељство је лишење родитеља родитељског старања и неадекватно родитељско старање. У 2016.години донето је 25 решења о престанку старатељства, и то: за 11 деце због пунолетства, за 5 деце која су усвојена током године за 5 деце јер су створени услови за повратак родитељског права.

-**Усвојење:** У 2016.години реализовано је 5 усвојења, три дечака и 2 девојчице. Општа подобност за усвојење деце у 2016.години реализована је за 5-оро деце. Једно дете је усвојено од стране иностраних усвојитеља, а остала од држављана Србије. На евиденцији Центра 22 усвојитељска пара још увек чека на усвојење.

-Породични смештај: Током 2016 године је на породичном смештају било 121 дете- 60 дечака и 61 девојчица(у 2015.години -122 детета).

У погледу узраста, доминантна група деце су деца старости од 6-14 година-53%; од 15-18 година је 25% деце у хранитељским породицама, док су остала деца-22% млађа од 5 година. У извештајној години је због неадекватног родитељског старања у хранитељске породице смештено 14 деце(10 дечака и 4 девојчице), што је двоструко мање него у 2015.г. Смештај престао за 11-оро деце, па је на крају извештајне године на смештају било 110-оро деце (2015-107; 2014-95). Седморо деце на породичном смештају је у сродничким породицама. У 2016. ниједно дете није враћено у биолошку породицу. Петоро деце са породичног смештаја је усвојено. За седморо деце је током године дошло до промене хранитељске породице (2015- за осморо).

Егзистирају и даље проблеми са обезбеђивањем ресурса за ургентно хранитељство. Нису системски решена питања њиховог финансирања. На располагању је мали број ургентних хранитељских породица и оне се често налазе ван подручја Крагујевца. Такође нема посебно селектованих и едукованих хранитељских породица које могу да организују бригу о деци и младима, који имају проблеме са менталним здрављем и понашањем.

У 2016.години Крагујевац је добио још 9 нових хранитељских породица, па је укупно 73 хранитељских породица(укључујући и сродничке). Пет породица, које имају лиценцу за бављење хранитељством су тренутно без деце. За сву децу на породичном смештају урађени су планови сталности.

-Смештај у установу социјалне заштите

У установама за смештај у 2016 години било је 16 деце. Током године, двоје деце је упућено на смештај(1 девојчица, која је претходно била у прихватилишту за децу и 1 дечак). Од укупног броја деце на смештају, четворо деце је било у дому за децу без родитељског старања, 10-оро у домовима за децу са сметњама у развоју, двојица у Заводу за васпитање деце и младих. За два дечака је престао смештај због изречене мере упућивање у Васпитно поправни дом.

У социјалним установама није било деце млађе од 7 година.Тенденција смањења броја деце у установама социјалне заштите настављена је, посебно ниског календарског узраста.

За Центар представља велику тешкоћу осигурање институционалног смештаја за наведену децу и младе када се, услед погоршања здравља и понашања, морају ургентно изместити из хранитељских породица. *У 2016.г је за двоје деце и три младе особе из хранитељских породица било веома тешко обезбедити смештај у одговарајућу установу социјалне заштите. Све установе су донеле одлуке о одбијању пријема из разлога попуњености капацитета, немогућности да одговоре на потребе корисника или су их ставили на листе чекања. У систему у дужем временском периоду недостају специјализоване установе које би осигурале интензивне третмане, лечење и безбедност деци и младима са менталним проблемима и поремећајима у понашању.*

Прихватилиште за децу и младе

У извештајној години у оквиру Прихватилишта за децу и младе збринуто је 13 деце, 5 дечака и 8 девојчица. На дан 31.12. 2016.године услугу Прихватилишта за децу и младе користи двоје деце(1 дечак и 1 девојчица).Двоје деце која су напустила прихватилиште су враћена породици, двоје упућено у установу соц.заштите, троје деце на хранитељски смештај.

Вршење родитељског права

У 2016.години примљен је 591 захтев суда за давање мишљења у родитељским споровима, 30 захтева су пренета из 2015.године. У 19 случаја се радило о давању мишљења у извршном поступку а у једном случајау о стручној помоћи при спровођењу извршења. Поступак је у 78 случајева покренут споразумним предлогом супружника. У 104 поступка је, по предлозима за доношење привремених мера, поступано ургентно.

Од укупно реализованих 621 поступка, 491 налаз и мишљење на захтев суда се односи на вршење родитељског права а 120 на регулисање личног односа детета и другог родитеља.

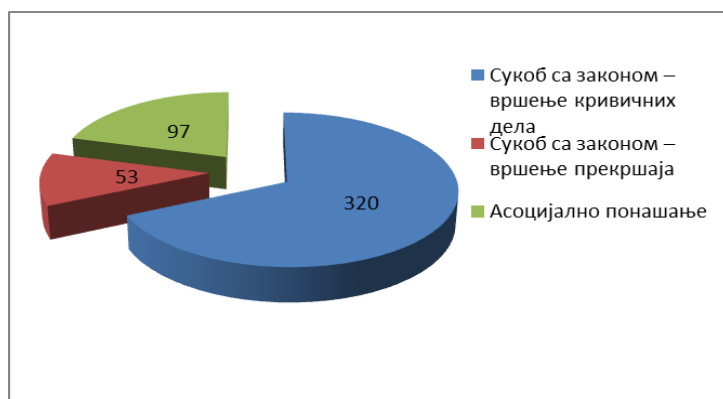
У 2016.години донето је 8 решења о одређивању мера корективног надзора над вршењем родитељског права за 12 деце. Поднето је 8 тужби за потпуно лишење родитељског права. Донето је и 49 решења о мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права (30 одређивање личног имена детета и 19 решења за располагање имовином).

У извештајној години реализоване су 32 неодложне интервенције (6 за децу, 3 за младе особе, 13 за одрасле и 10 за старије особе).

У извештајној години је 12 родитеља правоснажно лишено родитељског права. Достављено је Основном јавном тужилаштву и Основном суду 20 налаза и стручних мишљења у предкривичним и кривичним поступцима у којима су оштећена лица - деца (насиље у породици, занемаривање деце и др.).

Рад са децом са проблемом у понашању

Графикон бр.10. Број деце са проблемом према врсти проблема

Током 2016.године Центар је радио са 470 малолетника са проблемом у понашању, од којих су 223 новоевидентирани малолетници. Од укупног броја деце са проблемом у понашању 68 су девојчице. У структури малолетника, доминирају деца у сукобу са законом 68% укупног броја ових малолетних лица.

Током године Центар је радио и са лицима старијим од 18 година, и то са: 190 лица који су чинили кривична дела и 17 лица учиниоца прекршаја (укупно 107).

Укупан број деце и младих (асоцијално понашање и вршење кривичних дела) у 2016.години је 577.

У 2016.г. је примљено укупно 853 захтева за кривично одговорне малолетнике који укључују пријаве Полицијске управе, обавештења Вишег јавног тужилаштва о покретању припремних поступака/мишљењу о целисходности вођења поступка /изрицању васпитних налога, мишљења Вишем суду и извештаје о реализацији васпитних мера и васпитних налога. Вишем суду је у извештајној години достављено 219 (2015-239) мишљења и то 124 у вези изрицања васпитних мера и васпитних налога, а 95 о ефектима спровођења васпитних мера и васпитних налога.

Виши суд је у 2016.г изрекао 35 васпитних налога (12-поравнања са оштећеним, 7-редовно похађање школе, 8 -укључивања без надокнаде у рад хуманитарних организација и 8 -укључивање у појединачне и групне третмане).

Више јавно тужилаштво је у извештајној години изрекло 30 васпитна налога (10-поравнања са оштећеним, 9-редовно похађање школе, 4-укључивање без надокнаде у рад хуманитарних организација, 7-индивидуални и групни третман).

Од укупно 65 изречених васпитних налога у 2016.години, 52 се односе на дечаке а 13 на девојчице. Укупан број васпитних налога који су реализовани у текућој години је 126 (113 дечака и 13 девојчица); У односу на 2015.годину евидентирано је повећање броја васпитних налога за 6%(119), што је позитивно и представља добар приступ у раду са малолетницима. Повећању броја васпитних налога допринело је реализовање пројекта, али се очекује да ће и по његовом престанку, суд наставити са изрицањем ове мере. Оно што недостаје, а било би добро да се у односу на постојеће потребе малолетника реализује, је изрицање васпитног налога за одвикавање од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога, што подразумева стварање и услова за његову реализацију.

Поред васпитних налога реализоване су и посебне обавезе, укупно 29, од којих су 21 изречене у 2016 години(2 девојчице и 19 дечака); У односу на 2015.годину, реализован је мањи број ових мера -9%(32).

Од осталих васпитних мера, у 2016.години реализован је и Појачан надзор родитеља и органа старатељства-92, од којих су 12 новоевидентиране мере.

Појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи(у Дневном боравку Центра "Кнегиња Љубица) реализован је за 15 деце и младих.

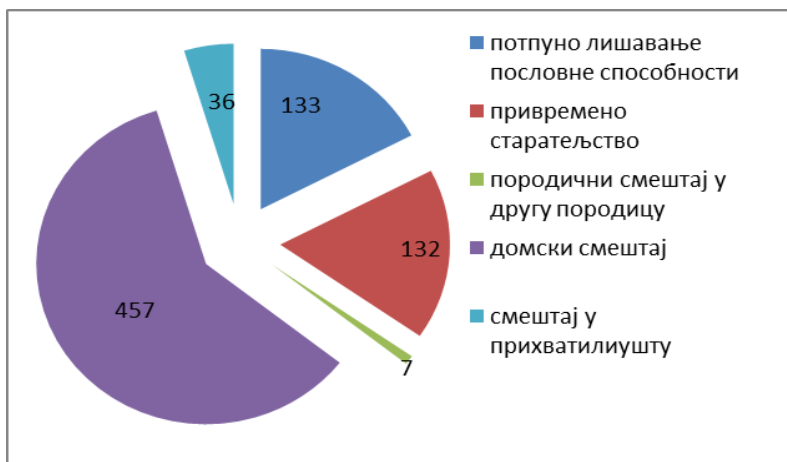
У васпитној установи за смештај младих боравила су 3 млађа малолетника, смештена у 2016, у Васпитно поправном дому-14 малолетника, 4 смештена током 2016.године. Број малолетних и млађих пунолетних лица са изреченом казном малолетничког затвора у 2016.години је 5, од којих двојица новоупућени;

Рокови за поступање по захтевима Основног и Вишег суда се доследно поштују. Рокови се поштују и када су знатно краћи од законима прописаних. Судује Основног суда у породичним споровима, након промена Закона о парничном поступку и планирању првог рочишта у року од 15 дана од подношења тужби налажу Центру достављање налаза и мишљења у роковима који се крећу између 3 и 10 дана а да се не ради о нарочито хитним поступцима, привременим мерама и заштити од насиља. У пракси се тиме скраћује време за израду почетних и усмерених процена. Решења се углавном траже у хитним иницијалним контактима са родитељима, процени ризика по безбедност деце и тражење пролонгирања рокова.

Центар за социјални рад не води посебну евиденцију о вршњачком насиљу деце до 18 година (билансирано је у склопу укупних пријава – обавештења), тојест школе директно обавештења - пријаве за вршњачко насиље прослеђују ПУ. Пријаве школа Центру садржински су везане за нередовно похађање наставе.

ОСТВАРИВАЊЕ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ПРЕМА ПУНОЛЕТНИМ ЛИЦИМА

Графикон бр.11. врсте јавних овлашћења за пунолетна лица у 2016.

Старатељство: У 2016. години старатељском заштитом је било обухваћено 365 корисника: за 133 лица је примењена мера сталне старатељске заштите, а за 232 привремено старатељство. У односу на укупан број одраслих корисника социјалне заштите, лица под старатељством чине 3,3%. У односу на претходну годину испољено је смањење укупног броја корисника за 9%, посебно у примени сталног старатељства. Евидентирано је и 10-оро делимично лишених пословне способности; за 4 лица је закључно са 31.12.2016. престала заштита (3 због смрти и 1 враћена пословна способност).

У 2016. години евидентирана су 6 нова захтева за лишавање пословне способности од стране Центра. Под непосредним старатељством било је 129 лица. За 11 корисника, стална старатељска заштита је током године престала због: смрти корисник-10 а једном лицу је враћена пословна способност.

У 2016. години је било укупно на смештају 463 лица (193 мушког а 270 женског пола).

Породични смештај:

У току 2016. год. 7 пунолетних корисника су била на породичном смештају, од тога 6 су млади и 1 одрасли корисник. У сродничкој хранитељској породици је двоје младих лица. И на крају извештајне године услугу смештаја у другу породицу користи 7 корисника.

Смештај пунолетних лица- Током године услугу смештаја користило је 456 лица, што је за 6 лица више у односу на 2015. годину. У погледу старосне структуре, на домском смештају су:

-млади-12 лица (6 женског и 6 мушког пола);

-одрасла лица -178 лица (49% мушког, 51% женског пола). Највећи број ових корисника налази се на смештају у Заводу за заштиту одраслих "Мале Пчелице"-120.

У току године на смештај је упућено 13 нових корисника; За 11 лица је престала потреба за услугом, па је 31.12.2016. године остало 168 корисника. Најчешћи разлог престанка је смрт корисника.

-старија лица-266 лица (35% мушког и 65% женског пола). У току године на смештај су упућена 85 лица. У 98% корисника је била на смештају у Геронтолошком центру у Крагујевцу; За 86 лица је престала потреба, па је 31.12.2016. остало на смештају 180 корисника. Током године, као и претходних, био је присутан проблем реализовања смештаја за лица за која објективно постоји потреба смештаја, али није могла да се благовремено реализује због попуњености капацитета установа за смештај. На листи чекања на смештај у Геронтолошком центру је у 2016. години било око 30 корисника.

На смештај су често чекали и корисници у терминалном стању болести, за мањи број корисника смештај је реализован у приватним домовима-(десетак).

Проблем попуњености капацитета је посебно изражен код специјалних установа.

Због попуњености капацитета и у Заводу за смештај одраслих лица на смештај се дуго чека, а не ретко су предлози одбијани, уз образложење да постоје контраиндикације(зависник психоактивних супстанци..). *Закључно са 31.12.2016.године, за два корисника, и поред великих напора Центра и честих контаката са бројним установама у земљи, није пронађен смештај.* Период чекања на установу, у ситуацијама када су стамбено материјални услови изразито лоши, а не постоји подршка породице, превазилажен је коришћењем услуге Прихватилишта за одрасла и старија лица на дужи период. Због врло ограничених капацитета ове услуге(4), повремено су били присутни проблеми обезбеђивања услова за пријем свих оних лица која су имала потребу за збрињавањем.

Смештај у Прихватилиште за одрасла и старија лица-током 2016.године било су збринута 36 корисника, 22 мушкарца и 14 жена. Узвештајној години је издато 39 пута за смештај, за 36 корисника, за 2 корисника су понављани упуту током године.

Према старосној структури корисника, двоје су млада лица, 12 одрасла а 22 старија лица. Многи корисници су били бескућници, без личних докумената и са значајним здравственим проблемима и особе без адекватног породичног старања.

Дана, 31.12.2016.године, у Прихватилишту је било 7 корисника: 4 мушког и 3 женског пола.

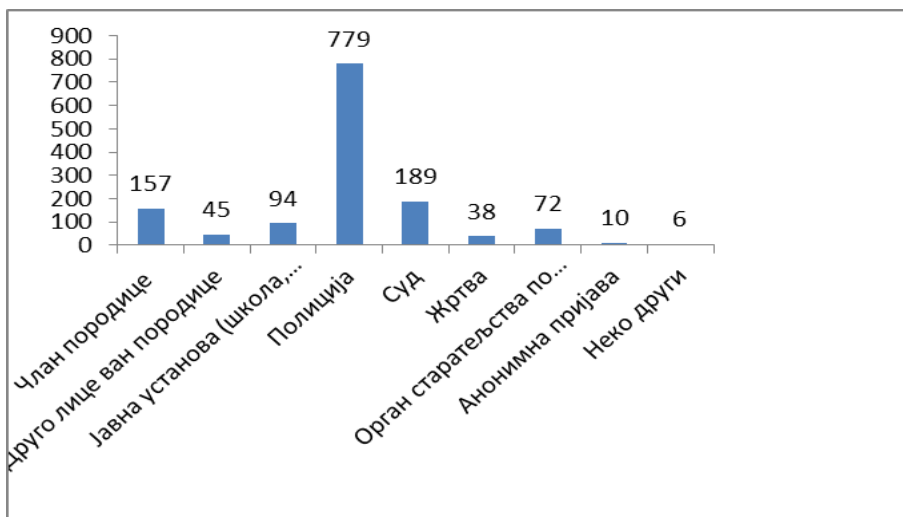
Самосталан живот по изласку из Прихватилишта наставило је 15 корисника, 8 корисника су смештена у установу социјалне заштите(2 у Заводу“Мале Пчелице“, 6 у Геронтолошком центру у Крагујевцу) а 6 су умрли.

Општи је закључак да постојећи смештајни капацитети установа а и прихватилишта нису довољни у односу на све израженије потребе корисника. Отежавајућу околност у реализовању институционалне заштите представљају и присутне нејасне / недоследне процедуре изјашњавања на околности које опредељују одлуке комисија за пријем корисника, што често производи недоумицу начина даљег поступања и опредељивања одговарајућег облика заштите, посебно када су у питању лица лечени зависници од психоактивних супстанци.

ЗАШТИТА ОД НАСИЉА

Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу је у периоду од 01.01.2016.године до 31.12.2016.г примио 1390 пријава сумњи на насиље у породици и за занемиривање деце . У односу на 2015.годину, број пријава мањи је за 9%. За један број лица стизало је и више од једне пријаве(полиције, тужилаштва..).

Графикон бр.12- пријаве за сумњу на насиље према томе ко их је поднео у 2016.

Од укупног броја пријава сумњи на насиље, највећи број је добијен од ПУ-56%, и од суда-14%.

Примљено је уз то и 213 пријава за различите породичне конфликте (сукоби родитеља око вршења родитељског права, конфликти између других одраслих чланова), где се након свеобухватних процена утврди да се такође често ради о насиљу.

Структура пријава:

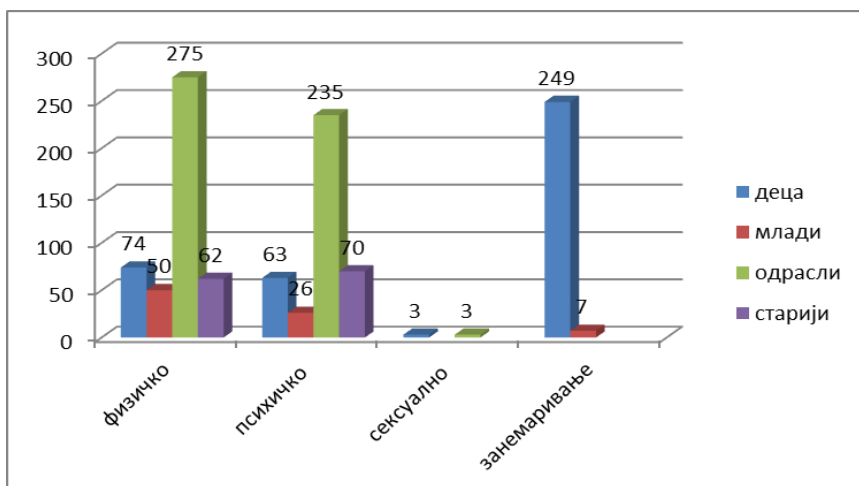
- 301 пријава односи се на сумње на злостављане и занемаривање деце; поред ових пријава, рађено је и на 160 пријава постразводних конфликата родитеља у којима су деца изложена развојним ризицима, што укупно износи 461. У односу на 2015.годину испољена је стагнација за 5%, али и повећање за 36% у односу на 2014 (338).

- 471 пријава насиља над женама и 143 захтева Основног јавног тужилаштва и Основног суда за давање извештаја/стручних налаза и мишљења у предкривичним, кривичним и грађанско-правним поступцима(укупно – 614), што представља повећање за 20% у односу на 2015 (491) и готово дваипо пута више него у 2014.

-618 пријаве насиља на сумље насиља над осталим одраслим и старијим лицима.

Укупан број пријављених случајева породичног насиља, евидентиран у извештајном периоду је 1117, што је за 32% више него 2015.године.

Графикон бр.13. број пријављених случајева према врсти насиља и старости

Према старости пријављених случајева породичног насиља у току 2016, деца су заступљена са 35%; млади са 7%; одрасла лица са 46% и старије особе са 12%. Према врсти насиља, доминантно је физичко насиље-461(41% од укупног броја), следи психичко-394(35%), занемаривање 256-23%, сексуално насиље-6(1%). Подаци се односе на доминантну врсту насиља, а у пракси је најчешће више врста насиља истовремено у односу на једну особу.

У складу са успостављеном организацијом рада у Центру пријаве сумњи на насиље усмераване су, зависно од садржаја примљене пријаве на Службу за заштиту деце и младих и на Службу за заштиту одраслих и старих . У складу са Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада Центара за социјални рад , у пријемној канцеларији, 54 пријаве-сумњи на насиље су одбачене, уз попуњавање Пријемне процене и достављање супервизору на потврду и унете су у Уписник одбачених пријава.

У оквиру осигурања безбедности, заштите права и интереса деце, 12-оро деце је ургентно збринуто, 6 у ургентне хранитељске породице, 6 у Прихватилиште за децу. Према 25-оро деце су предузете мере привремене старатељске заштите, а према троје мере сталне старатељске заштите.

Центар је доставио ОЈТ и Основном суду 173 извештаја, стручних налаза и мишљења у предкривичним, кривичним и грађанским поступцима у којима су оштећена одрасла лица углавном жене. Поднето је 40 кривичних пријава и 13 тужби за доношење мера заштите од насиља. Тужбе, по пуномоћју жртава, углавном подносе адвокати НВО“Оаза сигурности“, чиме Центар може да Суду даје стручна мишљења. Овакав модел рада , испреговаран у Споразуму о интерсекторској сарадњи, скраћује време до издавања мера заштите од стране Основног суда.

Центар је евидентирао 27 изречених мера заштите од насиља у 2016.г.(издавање налога за иселење из стана-3; забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености-8; забрана приступа у простор око места становања-4; забрана даљег узнемиравања-12; Присутан је и даље проблем нередовног достављања судских одлука о изрицању мера заштите од насиља.

У 2016.г је 45 жена (са 36-оро деце) ургентно збринуто у Прихватилишту за жртве насиља у породици. Од укупног броја жена, три особе су старије од 65 година, од 18-25 година је 7 жена, 30 жена у старосној групи од 26-50 година, а 5 корисница од 51-64 година. Највећи број корисница је из града-93%. На крају године у Прихватилишту за жртве насиља у породици било је 5 жена са 4-оро деце.

Подршка женама жртвама насиља је пружана такође кроз психолошко саветовање, упућивање на услуге у заједници (Саветовалиште за брак и породицу; Саветовалиште за менатлно здравље), материјану помоћ, радно ангажовање за 389 лица. Захваљујући тој подршци све је већи број жена које одлучују да изађу из круга насиља и да се, по изласку из Прихватилишта, не врате насилнику-55%.

Заштита жртава насиља реализована је сагласно Споразуму о поступању и сарадњи установа, органа и организација на подручју града Крагујевца у ситуацијама насиља у породици и другим случајевима насиља према деци, чији су потписници све кључне институције у области социјалне заштите, правосуђа, полиције, образовања, здравства и цивилног друштва. На Координационом телу је донет Акциони план за 2016.годину.

Стручни радници Службе, као чланови Интерног тима за спречавање насиља у породици су се укључили у рад Локалног тима који је формирала Полицијска управа Крагујевац. Овај Тим, поред специјализоване групе полицијских инспектора , чине представници Основног јавног тужилаштва, Центра за социјални рад, Прекршајног суда,

Дома здравља „Крагујевац“, Психијатријске клинике КЦ „Крагујевац“ и НВО „Оаза сигурности“. Тим је у 2016. одржао 10 састанака и на њему је разматрано 36 случајева насиља у породици.

Прве процене ефеката рада Тима говоре да се ради о делотворном моделу рада који осигурава координирану акцију различитих институција, чиме се постиже већа безбедност и успешнија заштита особа које трпе насиље.

Интерни тим Центра за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу формиран је пре три године одлуком директора сходно обавези дефинисаној Посебним протоколом о поступању центара за социјални рад –органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима.

Тим је састављен од стручњака са великим радним искуством који обављају послове руководилаца и супервизора у службама Центра: за заштиту деце и младих, за заштиту одраслих и старијих корисника и у правној служби (3 дипломирана социјална радника, два педагога, један психолог и један дипломирани правник). Чланови Тима се руковођењем смењују на годину дана.

Начин рада и делокруг Интерног тима:

Интерни тим се ангажује на следећим пословима:

- Подршци стручним радницима у Пријемној канцеларији при сачињавању пријемних процена по пријавама насиља у породици, доношењу одлука о отварању рада на случају и дефинисању приоритета поступања;
- Придруживању тимовима за корисника по службама у комплексним случајевима насиља у породици; подршци у дефинисању плана почетне процене, процени безбедносних ризика, укључивању других система, и др.
- Подршци водитељима/тимовима при организовању ширих интерсекторских састанака/ конференција случаја како у фази процене проблема, потреба и ризика, тако и у фази планирања мера и услуга;
- Комуникацији са другим системима/институцијама у заједници потписницима споразума о интерсекторској сарадњи;
- Планирања даљих екстерних и интерних едукација стручних радника за поступања у случајевима насиља у породици, злостављања и занемаривања деце;
- Рада Координационог тела за праћење спровођења локалног интерсекторског споразума; доношења годишњег акционог плана за спровођење Споразума;
- Рада Локалног тима за насиље у породици формираног при Полицијској управи Крагујевац;
- Инструктаже и континуиране подршке водитељима за евидентирање и документовање рада по пријавама за насиље у породици (обука за вођење евиденције о насиљу у породици у новом модулу информатичког програма Интеграл);
- Организације, спровођења и надгледања процеса извештавања Републичког завода за социјалну заштиту о раду на пријављеним случајевима насиља у породици/вођење интерног регистра жртава насиља у породици;
- Наступа у медијима у оквиру тематске области насиље у породици; припрема саопштења за медије и др.
- Прикупљање и обрада података у заједници везано за мониторинг и евалуацију спровођења Локалног интерсекторског споразума.

Процењујући потребу за подизањем квалитета пријемних процена у случајевима насиља у породици Интерни тим се у 2016.г. интензивније посветио пружању подршке

стручним радницима у Пријемној канцеларији. Модел укључивања-заједничка анализа сложених случајева. Акцент је стављан на што поузданију процену ризика, консултовање што више извора података у задатом времену, идентификовање свих особа које у породици трпе насиље, процену потребе за спровођењем неодложних интервенција.

Интерни тим од првог августа 2016.г. организује петнаестодневно извештавање Републичког завода за социјалну заштиту о пријавама насиља у породици и води Интерни регистар жртва насиља. За пет извештајних месеци у Интерни регистар је уписано 489 (послато упитника за 465 нових случајева) особа, деце, одарслих и старијих, одбачене су 24 пријаве.

МАТЕРИЈАЛНА ПОДРШКА

Корисници социјалне заштите остварују право на различите врсте материјалне подршке у складу са Законом о социјалној заштити, у циљу обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености. Материјална подршка се остварује путем новчане социјалне помоћи, увећане новчане социјалне помоћи, једнократне новчане помоћи и помоћи у натури.

Особе са сметњама у развоју остварују право на додатак за помоћ и негу другог лица, увећани додатак за помоћ и негу другог лица.

Права финансирана средствима Републике Србије (Закон о социјалној заштити)

Права на новчану помоћ, која су финансирана из републичког буџета користило је 8847 материјално необезбеђених лица, што представља 5% укупног броја становника града Крагујевца. Исплата наведеног права током године је била континуирана и без кашњења. У 2016. години евидентирано је повећање корисника свих права на материјално обезбеђење.

Графикон бр.14. број корисника права финансираних из буџета РС

Током 2016.године **право на новчану социјалну помоћ** користило је 6665 лица у оквиру 3540 породица. У односу на број породица у 2015.години, повећање износи 4,4%.

У 2016.години примљено је 2748 захтева за остваривање новчаних права. У структури корисника према броју чланова породице које су оствариле право, најзаступљеније су једночлане(појединци)-37%; породице са два члана са 22% укупног броја породица; са 16% су заступљене трочлане, са 14,5% са четири члана, док је са пет и више чланова евидентирано 10,5% породица.

У укупном броју корисника новчане социјалне помоћи радно способни корисници чине 46%, неспособни за рад 30% ; ученици/студенти -24% .

Право на Увећану новчану помоћ остварила су 2182 корисника, што је 6% више у односу на 2015.годину, а двоструко више у односу на 2014.годину. У односу на број корисника у 2015.години повећање је за 10%, односно за 8% у односу на 2014.годину. Током године за ово право поднето је 565 захтева

На дан 31.12.2016.године Центар је имао 2186 породица –корисника новчане помоћи, односно 5728 појединаца, од којих су 55% жене.

У 2016.години **права на помоћ и нега другог лица** остарио је 561 корисник. У односу на број корисника у 2015.години повећање је за 10%, односно за 8% у односу на 2014.годину. Закључно са 31 децембром евидентирано је 430 корисника овог права.

-Током године поднета су 424 нова захтева за остваривање овог права, 97 захтева је пренето из 2015.године, па је укупно рађено на 521 захтеву. У односу на број примљених захтева за остваривање овог права у 2015.години, повећање износи 25%.

-**Увећани додатак за додатак за негу и помоћ другог лица** користиласу 1062 лица. У односу на број корисника у 2015.години, повећање је за 9,5% а у односу на 2014.годину-15%. На дан 31 12 2016.године евидентирано је 908 корисника. Током године поднета су 565 нова захтева, 101 захтев је пренет из 2015.године, укупно у 2016.години реализован рад на 666 захтева.

Права финансирана средствима града Крагујевца(Одлука о социјалној заштити града Крагујевца)

У 2016 години испољен је и раст поднетих захтева за признавање права на једнократну новчану помоћ. У току 2016. године поднето је 3953 захтева за остваривање права на једнократну новчану помоћ – што је 38% више него 2015.године, а 50% више него 2014.годину. Са 306 пренетих захтева, Центар је радио на укупно на 4259 захтева. Током године, признато је право у 3728 захтева, 39 захтева грађана су одбијена, у 16 случајева је обустављен поступак, 26 донет закључак о одбацивању .

Право на једнократну новчану помоћ остварило је 3677 породица, у оквиру њих је укупно 6384 појединаца. У структури једнократних помоћи, највећи број је намењен набављању основних животних потреба-65% и за лечење и набавње лекова 15%.

За реализовање свих права по Одлуци у 2016.години реализована су средства у износу од 43.687.212 динара.Током године средства су Центру редовно преношена из градског буџета.

У извештајној години у виду једнократне новчане помоћи - добровољно радно ангажовање донето је 12 решења која се тичу већег броја одређених лица (сагласно члану 202 ЗУП-а) о признавању овог права. Током године ово право користило је 252 лица а, просечно месечно радно ангажовано је око 200 корисника (2015.-185; 2014- 239; Добровољно радно

ангажовање се реализује на основу споразума између Града Крагујевца, Центра за социјални рад, Месних заједница и Јавних комуналних предузећа и других установа.

Уредбом о мерама социјалне укључености корисника новчане помоћи ангажовано је 55 лица на јавна предузећа у Граду(30 у ЈКП Чистоћа, 15-ЈКП Градске тржнице и 10 у ЈКП Градска гробља.

Сви захтеви су решавани у законском року, осим оних једнократних за које је неопходно достављање извештаја лекара са утврђеним новчаним износом за лечење, и права на остваривање додатка за негу и помоћ другог лица, за чије решавање су потребни налази и оцене надлежног органа ПИО.

Пројектом који је започео 2014.године а односи се на обезбеђивање додатних obroка за материјално угрожена лица која из неког разлога не испуњавају услове да буду стални корисници народне кухиње-„*Вишкови хране*“, током 2016.године, сваког месеца, обезбеђивано је 210 obroка за око 100 појединца, посредством Црвеног крста.Пројекат се реализује у сарадњи са локалним установама(Студенским домом Крагујевац, Заводом за смештај одраслих „Мале Пчелице“, Геронтолошким центром, а од новембра месеца укључен је и Дом ученика средњих школа „Артем“ Крагујевац.

Право на коришћење *бесплатног obroка Народне кухиње*, које се реализује у Црвеном крсту Крагујевац, у 2016.години остварило је 459 појединаца- породица, односно дневно 770 obroка.

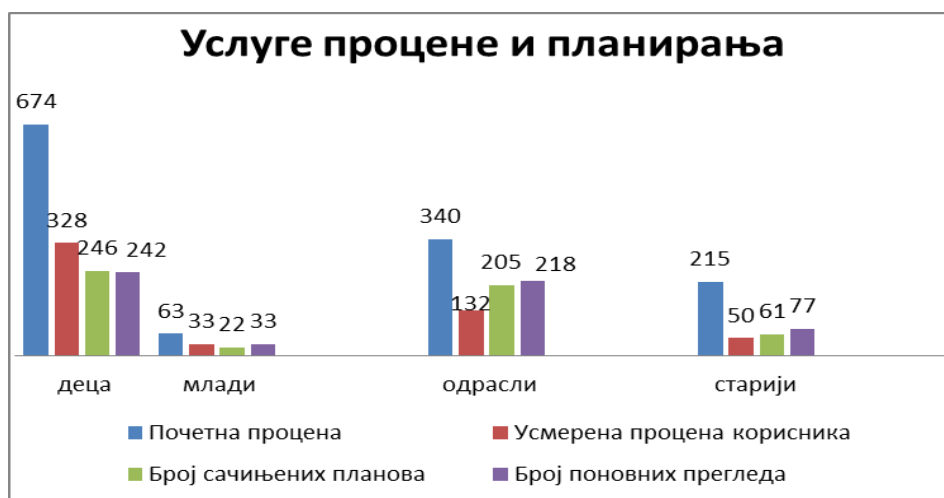
Акција Селу у походе реализована је у 9 сеоских насеља током 2016.године.Два стручна радника обишла су 49 породица а том приликом подељени су пакети са основним животним намирницама.

Током августа покренута је "*Акција солидарности*", а том приликом прикуљена одређена количина намештаја и столарије, која је подељена корисницима;

IV ПОСЛОВИ ЦЕНТРА НА ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА, ПРИМЕНИ МЕРА И ОБЕЗБЕЂИВАЊУ УСЛУГА У ЗАЈЕДНИЦИ

Стручни послови Центра за социјални рад

Графикон бр.15.број услуга процене и планирања према корисницима

У 2016.години пружено је укупно 2939 услуга процене и планирања:

-за децу:1490 (50% укупног броја услуга)

-младе:51(7% укупног броја услуга)

-одрасла лица:895(30% укупног броја услуга)

-старија:403(13% укупног броја услуга)

Број почетних процена на нивоу Центра у извештајној години је 1292 (2015.год.-1.385;2014 – 1.086).

У 2016.години укупан број сачињених планова је у свим старосним групама 534 (2015.год.-607; 2014-286)

Евалуација планова реализована је у сарадњи са корисником, односно дететом, у складу са узрастом, са родитељима, одраслим или старијим корисником. Евалуација планова се одвијала кроз супервизијски преглед. У појединим случајевима евалуација је рађена и по организовању конференције случаја. У Центру је за најсложеније захтеве организовано 20 конференција случаја, од чега 12 за децу, 7 за одрасле и 1 за старије.

Супервизијски послови

Служба за заштиту деце и младих Центра за социјални рад у Крагујевцу, је у извештајном периоду, функционисала са 20 стручних радника, 16 водитеља, 3 супервизора и руководиоцем. Број стручних радника је у последње три године смањен за два и то 2013. за једног психолога и 2015. за једног педагога.

Два супервизора су имала по пет супервизаната а један супервизор шест. Обзиром да је то мање од квантитативних стандарда утврђених Правилником, послови супервизора су допуњавани вођењем случаја и обављањем усмерених процена примерено недостајућем опсегу. Руководилац службе је у предметима вођења случаја код супервизора обављао послове супервизирања. Супервизори и руководилац су укључени у тимове при разматрању годишњих извештаја старатеља. Замену супервизора током годишњег одмора, боловања и одсуства по другим основима обављају руководилац/други супервизор. Замену одсутног водитеља организују супервизор и руководилац примерено околностима случаја.

У 2016. години је, као и ранијих година, било дужих одсустава водитеља по основу боловања што је нужно резултирало прерасподелом послова и већим оптерећењем свих стручних радника у Служби. Радило се о боловањима у трајању од по два месеца а која су била увод у почетак односно завршетак породичких одсустава. У Служби су, по основу замене радника на породичким одсуствима, у 2016.г. радила два стручна радника почетника ангажована током 2015.г. Састанци Службе су се одржавали у просеку једанпут месечно. У појединим периодима године састанци Службе су одржавани чешће и то у форми радионица руководиоца са супервизијским групама. Планирани радни састанци руководиоца и супервизора се одржавају једанпут недељно.

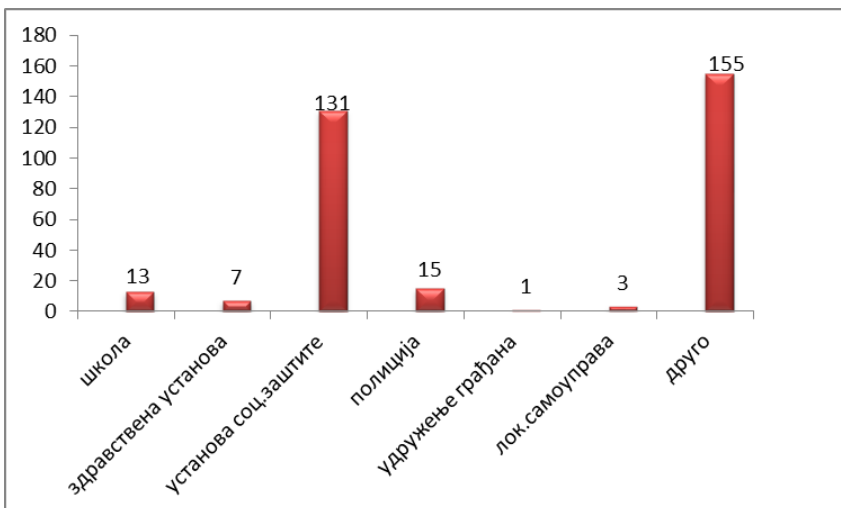
- У Служби за заштиту одраслих и старих у извештајној години било је ангажовано 5 водитеља случаја, руководилац и супервизор. Руководилац и супервизор су у току године задуживани предметима вођења случаја. Због одсуства/боловања током године ангажован је један стручни радник, а при крају године укључен је и један волонтер.

Супервизијски процес се одвијао кроз групне и индивидуалне супервизије састанке.

У 2016.години на нивоу обе службе одржана су 32 индивидуална супервизијска састанка и 320 групних супервизијских састанака. Процена је да за један број водитеља случаја са краћим радним стажом је потребна значајнија подршка и додатна обука у предметима заштите деце од злостављања и занемаривања, партнерског насиља, спровођењу мера старатељске заштите, комплекснијим поступцима за вршење/лишење родитељског права, додатна знања и вештине комуникације, преговарања и мотивације корисника у отпору.

Налази и мишљења

Графикон бр.16.Број достављених налаза и мишљења другим институцијама у 2016.

Током 2016.године другим институцијама и организацијама у граду, послато је 325 налаза и мишљења, ово је уобичајен годишњи број налаза већ неколико година уназад.

Остали послови Центра

У 2016.години издато је 3089 различитих уверења и потреба грађанима Крагујевца, а у циљу различитих остваривања различитих права.

Услуге у заједници које су у функцији локалне самоуправе

Центар за социјални рад је и даље пружалац за 3 услуге у области социјалне заштите по Одлуци о социјалној заштити Града Крагујевца:

1. Саветовалиште за брак и породицу

Укупан број корисника Саветовалишта у 2016. години је **602** што је око 32% више у односу на претходну годину. У овој години је ново евидентираних 459. корисника и рађено је са 143. раније евидентираних корисника. Обављен је укупно **1161** разговор, што је за више 37 % у односу на предходну годину.

Највећи број корисника се и у 2016. години Саветовалишту обраћа самоиницијативно, око 66,94% од укупног броја корисника. Потребне највећег броја корисника су захтевале укључивање у саветодавно-терапијски рад и 61,46% корисника су укључени у неку врсту третмана у оквиру Саветовалишта. Са осталима су обављана један

до два разговора. Структура корисника у односу на овај критеријум је слична као и претходних година.

Начин доласка

У складу са поштовањем принципа добровољности као начела рада Саветовалишта, највећи број корисника услуга Саветовалишта и даље самостално иницира долазак, у 66,94% случајева. Примљено је укупно 65 захтева и то од: Основног суда 3.; од ОЈТ-а 17.; од центра за социјални рад 44. и од Одељења за извршење кривичних санкција 1.

Регистровано је повећање броја корисника упућених од стране центра за социјални рад. У 2016. години је рађено са укупно 96 корисника, који су упућени кроз 44 упута, што је повећање за 47,9% у односу на претходну годину. Корисници упућени од стране ЦСР чине 15,95% корисника услуге Саветовалишта у 2016. години. Један број корисника долази и на препоруку ЦСР, око 4,31% корисника. У овој години родитељи су упућивани у Саветовалиште за брак и породицу кроз меру корективног надзора над вршењем родитељског права. Примљено је укупно 3 оваквих упута, којима је обухваћено 5 родитеља, што је мање у односу на претходну годину. Рад је настављен са 5 родитеља из претходне године, па је рађено са укупно 10 родитеља. Један родитељски пар није прихватио саветодавно-терапијски рад. Редовне доласке и саветодавни рад прихватило је 8 родитеља. Рад са овом групом родитеља је комплексан, обично су то родитељи који имају вишегодишње лоше искуство у реализацији родитељства и препознаје се потреба да се мера одреди раније, јер тада постоји више могућности за променом.

Корисници са којима се реализује психосоцијални третман починилаца насиља у партнерским односима у 2016. чине око 4,8% укупног броја корисника Саветовалишта. Може се констатовати да је у овој години број починилаца насиља са којима се ради приближан броју из претходне године и да се број новоевидентираних корисника креће до 20. на годишњем нивоу.

Остали корисници су долазили по препоруци Развојног саветовалишта, школа, Дома здравља, суда и слично. И у овој години корисници су долазили по препоруци Саветовалишта за ментално здравље.

У односу на врсту проблема, нема већих разлика у односу на претходни извештајни период. Доминирају проблеми у партнерском функционисању (31%). Велики број корисника Саветовалишта имају искуство насиља, 16% корисника. Следе проблеми из спектра родитељског функционисања (13%), васпитних или развојних проблема деце (10%), породичних сукоба (10%) и личних развојних (5%).

Најчешћи третман избора је *саветовање*, које се организовало и као индивидуално саветовање и као саветодавно усмеравање породице. Индивидуално саветовање и саветодавно усмеравање породице су често опција и за оне клијенте који не могу да мотивишу остале чланове породице да се укључе у брачну или породичну терапију па долазе индивидуално, као и оне који имају васпитне или развојне тешкоће у односу са децом. Кроз различите форме саветовања у 2016. години прошло је 459 клијената, што је више у односу на број из претходних година. Саветовањем је била обухваћена 61 породица и 52 пара.

Породична терапија организована је за 67 корисника, односно за 26 породица што је приближно броју породица са којима је рађено у претходним годинама. Иницијатори укључивања у породичну терапију су чешће жене и оне остају до краја терапије, док се осипање других чланова дешава након другог, трећег разговора, што је у функцији одржања симптома.

Брачна терапија је реализована са 33 пара, односно са 66 корисника. Један број парова није укључен у терапију након првог разговора, јер један од партнера није

прихватао даљи рад (чешће мужевима), а други партнер је често настављао да долази на саветовање или индивидуалну терапију.

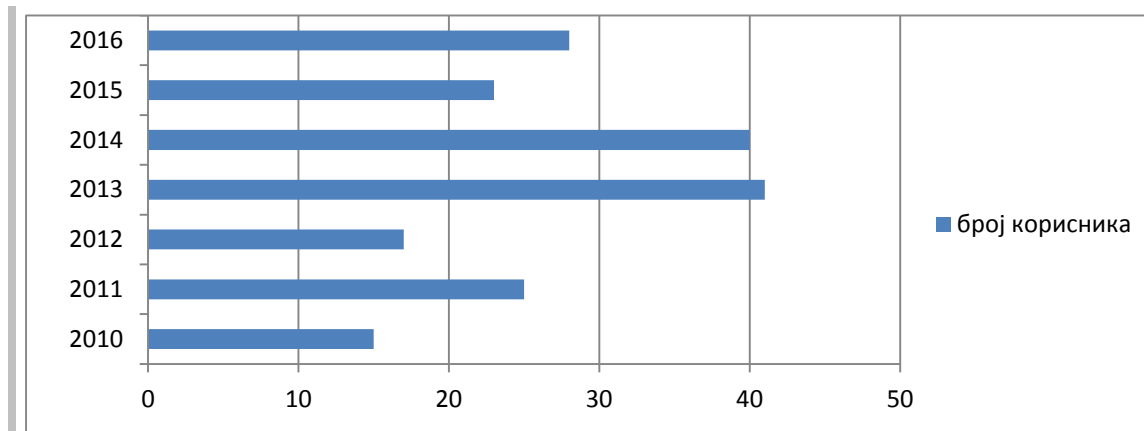
У индивидуални психотерапијски рад било је укључено 46 корисника, што је знатно више у односу на претходну годину из разлога што је било ангажовано 3 психолога различите оријентације. Спровођен је у складу са принципима трансакционе анализе, гештат психотерапије и конструктивистичке оријентације. Углавном је ова врста рада примењивана са корисницима који испољавају симптоме из категорије личних развојних проблема.

Потребе око 7,8% корисника захтевале су упућивање на друге институције у локалној заједници. Један број корисника је имао проблеме који су првенствено могли бити решавани у оквиру других система, па је рад са њима након давања потребних информација завршаван. За већину корисника је то значило ангажовање и других институција уз настављање саветодавно-терапијског рада у Саветовалишту, што говори у прилог значаја међусекторске сарадње.

На основу споразума о сарадњи са Домом здравља, на психијатријске консултације у 2016. упућено је 11 корисника, што је знатно више у односу на предходну годину. У Саветовалиште за ментално здравље упућено је 8 корисника, сарадња је добра и они такође упућују кориснике нама. По потреби, корисници се упућују на све доступне институције у граду, као што су полиција, развојно саветовалиште, центар за социјални рад, суд, правна помоћ.

Психосоцијални третман починилаца насиља у партнерским односима-реализован је у 2016 години са 28 клијената, од којих су 19. ново регистровани.

Графикон бр. Број упућених починилаца насиља

Највећи број корисника је и у току ове године упућено од стране Основног јавног тужилаштва у Крагујевцу-17 корисника; рад је настављен са 6 починилаца које је ОЈТ упутио на третман предходне године, тако да је рађено са укупно 23 починиоца који су упућени од стране ОЈТ-а. Један починилац је упућен од стране Управе за извршење кривичних санкција. Два починиоца је упутио центар за социјални рад и двојица су се добровољно укључила у третман. Ове године није било корисника са подручја других општина у региону које су у надлежности Основног јавног тужилаштва у Крагујевцу.

Са починиоцима и жртвама насиља је у 2016. години реализовано укупно 120 индивидуалних разговора, што је нешто више у односу на предходну годину (105).

Остваривање контакта са жртвом насиља је саставни део програма третмана починилаца насиља. У складу са тим, у 2016. години рађено је са укупно 25 жртава насиља, што значи да је остварен контакт са 89% жртава насиља чији су починиоци упућени на

третман. Са жртвама насиља је у 2016. години обављено укупно 54 индивидуалних разговора, што је знатно више у односу на претходну годину. Повећање броја разговора са жртвама се може делом тумачити кроз додатну потребу психосоцијалне подршке жртвама и потребу да се са њима организованије ради.

Групни третман се у 2016. спроводио континуирано о оквиру групе отвореног типа. Реализовано је укупно **48 групних сесија** (што је изразито већи број у односу на претходну годину, када је одржано 27 групних сесија) а у просеку исто у односу на 2014. и 2013. годину. Групни рад је настављен са 4 починиоца и планирано је укључивање двојице починиоца у јануару 2016. године, који су прошли процену. Тренутно је 4 починиоца у поступку процене за укључивање у групу.

Групни третман је спроведен са укупно 19 корисника, од чега је 15 корисника окончао третман, а 4 корисника су на пола третмана.

Активности спроведене у оквиру Националне мреже за третман починилаца насиља у породици-ОПНА:

У односу на одлуку да је седиште Националне мреже за третман починилаца насиља у породици ОПНА у Крагујевцу, стручни радници Саветовалишта су у овом сегменту имали велики број обавеза и активности.

Реализоване активности су углавном биле усмерене на иницирање институционализације услуге третмана и у том смислу је послато неколико иницијатива надлежним органима: Министарству правде, Заводу за социјалну заштиту, нашем ресорном Министарству, али наведене активности још увек нису довеле до одрживих решења.

Основна препрека даљем развоју ове услуге је и даље недефинисано финансирање и стандарди како од стране Министарства правде, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, тако и од локалне самоуправе.

Одржана су два редовна састанка чланова Савета Националне мреже за третман починилаца насиља у породици (14. 04. и 13. 12.2016), покренуте се иницијативе за доношење закона али још нема ефекта. Чланови Мреже су донели одлуку да се организација формализује и предложили да седиште и у наредне две године остане у Крагујевцу.

2. Становање уз подршку за младе који се осамостаљују; У једној стамбеној јединици смештена је једна седмочлана материјално угрожена породица. Решењем Града, овој породици је продужен боравак и у 2017.години, све док се не нађе адекватно стамбено решење.

3. Социјално становање у заштићеним условима је услуга која актуелним корисницима обезбеђује становање у наменски изграђеним објектима, стручну подршку и одговарајуће облике помоћи у самосталном живљењу. Број лица: 228 лица на три локације, у 97 стамбене јединице. Почетком 2016.године, кроз пројекат „Подршка побољшању услова живота присилних миграната и затварању колективних центара“ – компонента „Социјално становање у заштићеним условима,“ који финансира ДЕУ, а спроводи УНХЦР у сарадњи са партнером Удружењем грађана Визија, Град је добио још 26 стамбених јединица за услугу социјално становање у заштићеним условима, од којих 21 за социјално угрожена лица, избеглице и интерно расељена лица и 5 стамбених јединица социјално угроженим лицима и породицама из локалне заједнице.

Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевац регулисано је коришћење и осталих услуга социјалне заштите, за које Центар врши упућивање :

1. **Дневни боравак за децу и младе за сметњама у развоју** (услугу је користило 81 корисник, у 2016. години издат један упут); Услугу реализује Специјална основна школа.
2. **Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју**- "Кооператива Вивере" (у 2016. год. услугу је користило 25 корисника, два су новоевидентирана и послата на пружаоца);
3. **Дневни боравак за децу и младе**- Центар "Кнегиња Љубица"-80 упута; лиценцирана услуга
4. **Прихватилиште за децу и младе**-Центар "Кнегиња Љубица"-20 упута (за троје деце по два упута)-лиценцирана услуга
5. **Прихватилиште за жртве насиља у породици**- Центар "Кнегиња Љубица"- 47 упута-лиценцирана услуга;
6. **Прихватилиште за одрасла и старија лица**- Геронтолошки центар-39 упута ЦСР
7. **Дневни боравак за старије особе**- Центар "Кнегиња Љубица"-издат 1 упут у току године
8. **Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе**- Центар "Кнегиња Љубица"-1 упут. За коришћење ове услуге постоји могућност да се грађани Крагујевца директно обраћају пружаоцу са захтевом; Лиценцирана услуга
9. **Услуга персоналног асистента** за особе са инвалидитетом- се организује пројектно Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац, уз подршку града Крагујевца. У 2016. години ову услугу користило је 5 лица. Лиценцирана услуга.
10. **Услуга "Предах смештај"**, реализована за 6 оро деце са сметњама у развоју. Пројекат реализује Удружење особа са аутизмом, уз подршку надлежног Министарства.

У циљу сагледавања актуелних потреба грађана за услугама социјалне заштите и упознавања надлежних, извршено је истраживање у центру којим су обухваћени сви стручни радници. Анализом упитника мапиране су недостајуће услуге у заједници, и то:

- ✓ специјализоване услуге/саветовалишта за децу жртве сексуалног насиља и децу која су преживела трауме
- ✓ специјализовано хранитељство за адолесценте и децу са проблемом у понашању
- ✓ специјализована саветовалишта за децу и младе са емоционалним проблемима
- ✓ помоћ у кући за децу и одрасла лица са сметњама у развоју
- ✓ услуга свратишта за децу улице и одрасла лица
- ✓ услуге намењене мултипроблемским породицама у којима се најчешће јавља злостављање и занемаривање деце (дуготрајне услуге подршке 3-5 година)
- ✓ смештај у сродничку или хранитељску породицу
- ✓ становање уз подршку за одрасла инвалидна лица

Такође су потенцирани већи капацитети постојећих услуга: Прихватилишта за децу, прихватилишта за одрасла лица, установа за смештај, услуге Дневни боравак за старије особе, Помоћ и нега у кући за старије особе.

Истакнут је и значај опстанка услуга које се пилорирају, у оквиру пројекта ИПА 2013 : *Унапређење права детета кроз јачање система правосуђа и система социјалне заштите у Србији* и по завршетку пројекта.

Сарадња са другим институцијама у локалној самоуправи и Републици

- Сарадња и координација са другим службама и институцијама састојала се у следећем:
- континуирана комуникација са надлежним Министарством, Републичким заводом за социјалну заштиту РС, Комором социјалне заштите и другим републичким органима;
  - комуникацији са Локалном самоуправом, Градском управом за здравствену и социјалну заштиту и другим локалним установама;
  - комуникације са установама социјалне заштите у Граду;
  - Сарадња са Локалном самоуправом реализована је континуирано, по питању примене Одлуке о социјалној заштити Града Крагујевца, превазилажења актуелних проблема грађана, покретања разних иницијатива на пољу унапређења положаја корисника идр;
  - Сарадња са Регионалним Центром за породични смештај и усвојење је усмерена на унапређење заштите деце на породичном смештају. Посебно је акценат био на питању повећања броја деце која се смештају у сродничке хранитељске породице ван подручја Града Крагујевца, проблему изненадних прекида ургентног смештаја адолесцената са проблемима у понашању и психичком функционисању.
  - Сарадња са Центром за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ била је усмерена на координацију активности у пружању локалних услуга, пре свега прихватилишта али и на плану пилотирања нових услуга намењених биолошким породицама као и на коришћењу постојећих услуга (проблем попуњености капацитета прихватилишта и недовољног капацитета других услуга.
  - сарадња се одвијала и у правцу акцентовања потреба даљег егзистирања постојећих развијених услуга социјалне заштите и развијања нових услуга, неопходних за сачињавање ефикасних планова заштите корисника у складу са њиховим социјалним потребама;
  - Сарадња са установама социјалне заштите, у заштити одраслих и старијих корисника била је континуирана, са честим контактима са стручним радницима установа, а у циљу проналажења могућности за реализовање смештаја лица која су била у стању потребе, односно смањења периода чекања.
  - Сарадња са Домом здравља и Клиничким центром у 2016.години је унапређивана у смислу доследног спровођења Споразума о сарадњи у ситуацијама рада на пријавама за насиље. Сарадња са Заводом за хитну медицинску помоћ је на високом нивоу, што је у 2016 години резултирало покретањем иницијативе за смештај 8 лица која су, према сазнањима лекара, због самозанемаривања и непостојања бриге породице, била у веома лошем стању.
  - Веома значајна је и сарадња са Саветовалиштем за ментално здравље за пружање подршке лицима која имају проблем у менталном функционисању. У 2016.години на ово саветовалиште упућено је 7 корисника.

У циљу унапређења ове сарадње, у оквиру обележавања 55 година рада Центра, организован је округли сто на тему: **"Одговор локалне заједнице на потребе дементних особа"** који је окупио професионалце из области социјалне и здравствене заштите. Представљене су теме од значаја за старије особе, и то:

"Како препознати деменцију"-коју је представила специјалиста психијатар Завода"Мале Пчелице",

"Рани симптоми и знаци Алцхајмерове болести"-неуропсихијатар Саветовалишта за ментално здравља

На тему: *"Осећања остају и кад сећања нестају"* говорила је психолог Геронтолошког центра, а на тему

"Дементне особе као жртве насиља"- дипл.социјални радник ЦСР.

Округлом столу присуствовали су представници Завода за смештај одраслих лица "Мале Пчелице, Геронтолошког центра, Центра" Кнегиња Љубица", Социјалне кооперативе "Вивере", чланови Градског удружења пензионера, Института за јавно здравље, Црвеног крста и запослени ЦСР.

-Истим поводом реализован је и стручни скуп на тему: **"Дискриминаторна понашања према старијим особама и оснаживање старијих да реагују на таква понашања"**. Тема скупа се поклопила са темом обележавања Међународног дана старијих, који је био прилика да се заузме негативан став против старосне дискриминације и да се укаже на штетне утицаје које она има на старије људе. Истовремено, била је то прилика и да се укаже на значајне доприносе старијих људи друштву и подигне свест о питањима и изазовима старења данас у Крагујевцу. Учешће на стручном скупу узели су представници Удружења пензионера у Крагујевцу, Црвеног крста, Центра" Кнегиња Љубица".

-Обележавање Међународног дана породице постало је традиционална активност Саветовалишта, и које окупља велики број институција и организација:предшколске установе, школе, удружења, Туристичку организацију Града, установе социјалне заштите;Ова манифестација има за циљ афирмацију породице и породичних вредности. У 2016. години ова активност је реализована шести пут, уз финансијску, техничку и стручну подршку Града Крагујевца.

-У оквиру обележавања Међународног дана породице одржана је трибина **"Стоп насиљу над женама"**, а са циљем да промовише равноправност полова и укаже на значај функционалних партнерских релација заснованих на подршци, поштовању, уважавању, узајамности, љубави....Том приликом истакнуто је да насиље у партнерској вези представља озбиљан проблем, да су последице насиља озбиљне и дуготрајне . Трибину је организовало Саветовалиште за брак и породицу у сарадњи са НВО "Оаза сигурности " и Домом здравља.

- Комуникацији са Полицијском управом Крагујевац са циљем унапређења сарадње у складу са Споразумом дефинисаним обавезама и одговорностима. Дефинисани су кораци сарадње у ситуацијама високог ризика, утврђена структура пријава за насиље у породици која ПУ упућује Центру; Стручни радници су узимали учешће у раду Локалног тима за спречавање насиља у породици који је формиран при Полицијској управи Крагујевац и започео је рад од првог марта 2016.г.

-Током године одржавани су састанци са партнерима у заједници/ потписницима Споразума,у циљу што доследније примене његових одредби;

-Као и претходних година, стручни радници Центра су учествовали у радним телима Асоцијације центара за социјални рад, Удружења стручних радника социјалне заштите, Скупштине Коморе социјале заштите Савета за здравље Града Крагујевца,;

- У циљу поспешивања и реализовања донаторских активности за најугроженије грађане-кориснике Центра, остварена је сарадња са са бројним привредницима и установама из других система, медијским кућама, Црвеним крстом Србије, Хуманитарном организацијом „Љуби ближњег свог“, студентским удружењима и другим донаторима;

Сарадња са образовним институцијама Економском школом, Филозофским факултетом и Медицинским факултетом и другим, а са циљем спровођења стручне праксе за ђаке и студенте.

Аналитичко-истраживачки рад

У 2016. години обављени су следећи послови:

- ❖ Сачињен је Годишњи извештај о раду Центра у Крагујевцу за 2016. год. и План рада за 2017. годину.;
- ❖ Сачињаване су месечне и кварталне анализе о раду Центра;
- ❖ Учешће у мапирању услуга социјалне заштите у Граду Крагујевцу у организацији Центра за социјалну политику Београд;
- ❖ Информисање јавности о актуелностима у раду Центра ;
- ❖ Анимирање локалне заједнице за прикупљање додатних средстава за најугроженије кориснике центра.
- ❖ Израда Анализе упитника за мапирање услуга социјалне заштите у локалној заједници. У циљу сагледавања потреба локалне заједнице за услугама социјалне заштите, извршено је истраживање током септембра месеца, анкетирани су сви стручни радници/водители случаја, супервизори и руководиоци. Било је то прилика да се истовремено евидентирају све актуелне услуге у граду и њихови капацитети.
- ❖ Организовање активности обележавања годишњице Центра: организовање округла стола " Одговор локалне заједнице на потребе дементних особа" и стручног скупа "Дискриминаторна понашања према старијим особама и оснаживање старијих да реагују на таква понашања“.
- ❖ Израда писаних прилога за часопис "Саветовалиште" и "Глас центара"
- ❖ Сарадња са медијима, НВО, осталим установама и институцијама;
- ❖ Ажурирање сајта Центра и Информатора о раду Центра током године;
- ❖ Активно учешће у сегменту унапређења вођења евиденције и документације Центра;
- ❖ Вођење евиденције пријава насиља у породици за потребе Републичког завода за социјалну заштиту(од августа месеца);
- ❖ Достављање података релевантним установама и институцијама.

Реализовани пројекти у 2016 години

У оквиру Пројекта ИПА 2013 : *Унапређење права детета кроз јачање система правосуђа и система социјалне заштите у Србији“*, који реализују УНИЦЕФ, Министарство правде, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, уз финансијску подршку Европске уније, пилотирају се нове услуге и програми намењени деци и њиховим биолошким породицама.

Услуге се актуелно имплементирају у Крагујевцу, Београду, Новом Саду и Нишу.

Основни циљ ових ових услуга и програма је побољшање функционисања биолошких породица и превенција измештања деце. У Крагујевцу се реализују услуге:

- Породични сарадник за породице у ризику;
- Породични сарадник за породице са децом са сметњама у развоју;
- Повремене породичне смештај за децу са сметњама у развоју;
- Јединице за подршку деци у кривичном поступку.

Од септембра 2013.године је започело пилотирање услуге **Породичног сарадника за породице у ризику**. Услугу реализује Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ а стручњаци Центра за социјлни рад врше процену потреба деце и породица и упућивање на услугу. До септембра 2016.године, на услугу су укључене 123 породице, у 2016.години упућено 19 породица.

Услуга **Породичног сарадника за породице са децом са сметњама у развоју** се реализује као регионална. Од априла 2015.г. је на услугу укључено са подручја Крагујевца су 25 породица, у 2016-12 породица.

Од августа 2015.г. се пилотира услуга **Повременог породичног смештаја**, намењена деци и младима са сметњама у развоју. Услуга обезбеђује подршку деци са сметњама у развоју кроз стицање нових искустава и обогаћивања садржаја њиховог живота током повремених боравака у другој породици, односно, оснаживање њихових породица, што треба да умањи ризике од институционалног збрињавања.

Породице које пружају повремену бригу се пре свега регрутују из блиског социјалног окружења детета а када то није могуће ангажују се посебно обучене хранитељске породице. Деца и млади услугу могу да користе до 60 дана годишње.

У току 2016.године услугу Повременог породичног смештаја у Крагујевцу је користило 6-оро деце. Током године реализована је Промоција "Смерница за сродничко хранитељство" и Промоција "Смерница за повремени породични смештај" - Покрајински завод за социјалну заштиту;

Пројекат „Унапређење примене васпитних налога“, реализује се у сарадњи са Центром „Кнегиња Љубица.“ Виши суд у Крагујевцу и Више јавно тужилаштво у Крагујевцу су до августа 2016 изrekli: 184 васпитних налога и 52 посебне обавезе.

Реализују се васпитни налози: поравнање са оштећеним; редовно похађање школе или редовно одлажење на посао; укључивање без надокнаде у рад хуманитарних организација и укључивање у појединачни и групни третман.

Јединице за подршку деци у кривичном поступку су основане у циљу пружања подршке детету и њиховој породици у судском поступку, у складу са домаћим прописима и међународним стандардима. Услуга је регионалног карактера, а подразумева:

- ✓ заштиту детета од секундарне виктимизације током судског поступка,
- ✓ упознавање детета са судским поступком и улога свих учесника у поступку
- ✓ повећање способности детета да спремније и квалитетније да исказ у суду
- ✓ повећање поверења детета и породице у судски поступак

Услугу реализује Центар "Кнегиња Љубица", реализована је подршка за 18 деце са подручја ширег региона, од којих је 10 са крагујевачког подручја.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

- Годишњи извештај о раду Центара за социјални рад "Солидарност" представља анализу рада ЦСР за период од 1. јануара до 31. децембра 2016. године и израђен је у процесу редовног годишњег извештавања о раду установа у систему социјалне заштите. Постојећи Правилник о евиденцији и документацији превазиђен и неусклађен са реформским процесима и принципима социјалне заштите, због чега не постоји могућност приказивања појединих проблема/услуга;

- На реализовању укупне делатности закључно са 31.12.2016.године Центар је запошљавао 61 радника на неодређено време(48 финансираних средствима Републике и 13 из локалног буџета) и 7 на одређено време(1 из градског буџета);У извештајној години Центар је имао три радника мање (због немогућности попуњавања упражњених места).Број запослених стручних радника је недовољан у односу на број корисника, који се сваке године увећава;
  - У 2016.години Центар је имао 16.024 корисника социјалне заштите, што представља повећање од 8% у односу на 2015.годину,односно 10% у односу на 2014.годину.
  - У укупном броју становника града Крагујевц, корисници Центра су заступљени са 9,40% ;
  - Током године евидентирано је 3893 нових корисника, што је за 13,4%више него у 2015.години; На крају године, 31.12.2016.године Центар је имао 13.048 корисника.
  - У укупном броју корисника социјалне заштите, доминантну групу корисника представљају одрасли корисници(26-64 година)-48% ; деца су заступљена са 31%; са 12% су заступљена старија лица, док су најмање заступљена групација младих-од 18-25 година старости- 9%.
- Права на новчану помоћ из средстава републичког буџета остваривало је 3540 породица, што је за 4,4% више него 2015.године;
- По градској Одлуци о социјалној заштити реализоване су једнократне новчане помоћи за 3677 породица, односно 6384 појединаца;
- Средства за остваривање права и услуга из Одлуке о социјалној заштити су током 2016.године преношена Центру редовно, уз поштовање начела приоритета у исплатама социјалних давања;
- Број услуга социјалне заштите, дефинисане Одлуком, и постојећи капацитети актуелних услуга у заједници не прате у довољној мери потребе корисника;
- У систему услуга социјалне заштите у Републици Србији у дужем временском периоду недостају специјализоване установе које би осигуравале интензивне третмане, лечење и безбедност деци и младима са менталним проблемима и поремећајима у понашању;
- Током 2016.године реализоване су бројне активности на заштити случајева породичног насиља, кроз сарадњу са свим установама и организацијама; број случајева насиља већи је у 2016.години за 32% у односу на претходни извештајни период.
- У наредном периоду неопходно је радити на унапређењу капацитета ЦСР: у људским ресурсима, додатним обукама за ефикасну примену мера које стоје на располагању органу старатељства и на даљем развијању међусекторске сарадње ЦСР и других сарадника.

Директор

Момир Борић,дипл.правник